HISWA VERENIGING

Ledenenquête

Totaalrapport 2011

Driebergen, april 2012
Jeroen van den Heuvel
Karin Visser

Jaaroverzicht conjunctuur – inleiding

De economische groei in Nederland werd in 2011 geschat op 1,5%, gemiddeld over het gehele jaar. Dat werd een gemiddelde van 1,2%. Dit gemiddelde is positief, de kwartaalstatistieken laten zien dat groei langzaam afnam tot een krimp in het vierde kwartaal. De watersportindustrie laat het gehele jaar een krimp zien van 1 tot 4% per kwartaal, de gemiddeld groei lag op -2,2%.

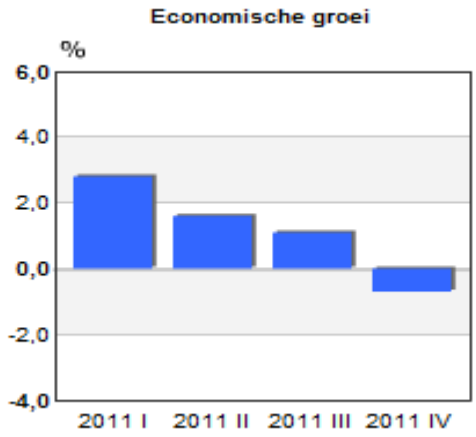

Consumenten in 2011
Een bepalende factor voor de watersport is natuurlijk de consument: wat wil de consument besteden, en waaraan? Analyses van het CBS wijzen uit dat de consumptieve bestedingen in 2011 licht (1,3%) zijn gedaald ten opzichte van het jaar daarvoor. Investeringen in bedrijven zijn echter fors gestegen (5,8% ten opzichte van -4,8% in 2010).

Gehele watersportsector 2011

Gemiddelde brutowinst watersportbranche
Bij de sectorgemiddelden vallen de extreme dalingen en stijgingen tegen elkaar weg. Deze zijn er echter wel. Waar het ene bedrijf fors krimpt, laat het andere bedrijf een verbetering zien. Gemiddeld zakt de gehele watersportindustrie met 1 tot 4% per kwartaal, in vergelijking met hetzelfde kwartaal in het jaar ervoor. De watersportsector presteert daarmee onder het gemiddelde van de Nederlandse economie, die gemiddeld met 1,2% is gegroeid over 2011.

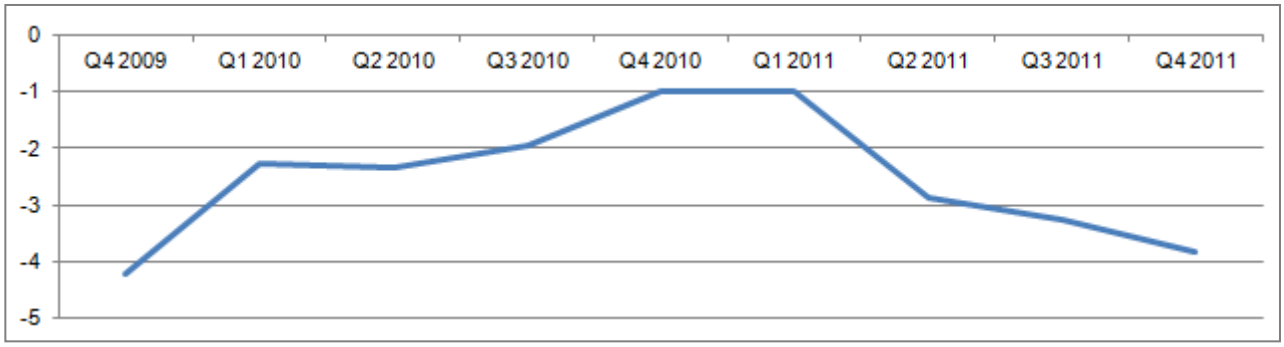

Index brutowinst
HISWA Vereniging is in 2009 begonnen met de conjunctuurenquêtes. Als alle winstdalingen en winststijgingen op een rij worden gezet en in een index worden omgezet, blijkt hoe de ontwikkeling zich verhoudt. De winstontwikkeling daalt gestaag, zoals in onderstaande grafiek is weergegeven. 2008 = 100, eind 2011 staat de index op 91.

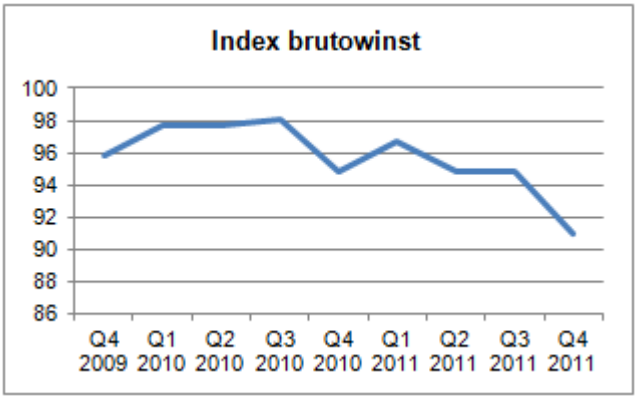

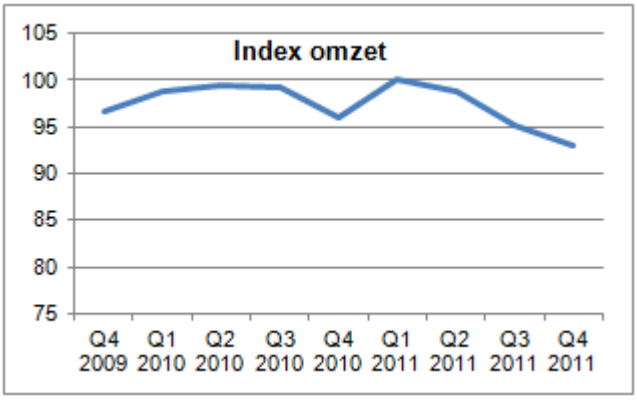

Index omzet
De omzet in de gehele watersportindustrie daalt elk kwartaal weer in vergelijking met het jaar ervoor. Als alle winstdalingen op een rij worden gezet en in een index worden weergegeven, wordt de daadwerkelijke trend getoond. 2008=100, eind 2011 staat de omzet-index op 93,1. Anders gezegd, eind 2011 heeft de sector bijna 7% ingeleverd op 2008, niet gecorrigeerd voor inflaties.

Personeelsbehoefte stabiel
In het eerste kwartaal gaf bijna 74% van de ondernemers aan tevreden te zijn met hun personeelsbestand (op aantal). Het tweede, derde en vierde kwartaal had 83% van de ondernemers voldoende personeel in huis.

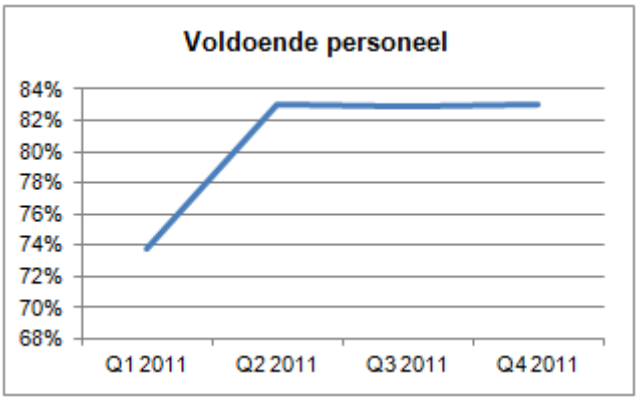

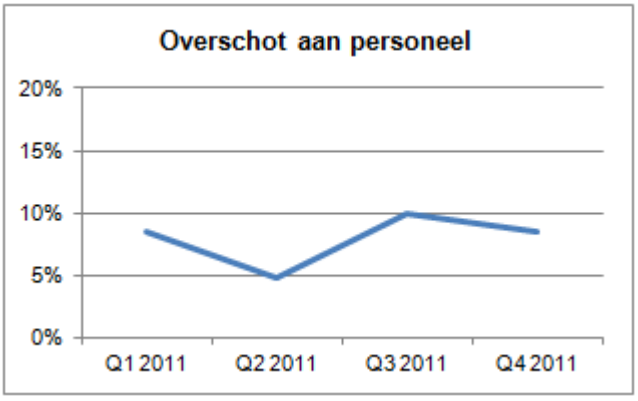

Personeel overschot
Van de ondernemers geeft 5 tot 10% aan teveel medewerkers op de loonlijst te hebben. Dit is door de jaren redelijk stabiel.

Personeel tekort
Het tekort aan personeel liep gedurende het jaar terug. Veel bedrijven hebben de afgelopen jaren hun aantal medewerkers teruggebracht. En in de eerste helft van 2011 waren de verwachtingen voor het vaarseizoen 2011 beter dan achteraf is waargemaakt. Het tekort aan personeel is daarmee relatief, in de huidige conjunctuur blijkt personeelsbeleid lastig.

Stijgers en dalers

Het aantal bedrijven met gedaalde omzet groeit van 24% in Q1 2011 tot 40% in Q4 2011, het aantal bedrijven dat de omzet ziet stijgen neemt met dezelfde cijfers af. Ongeveer een kwart blijft stabiel.

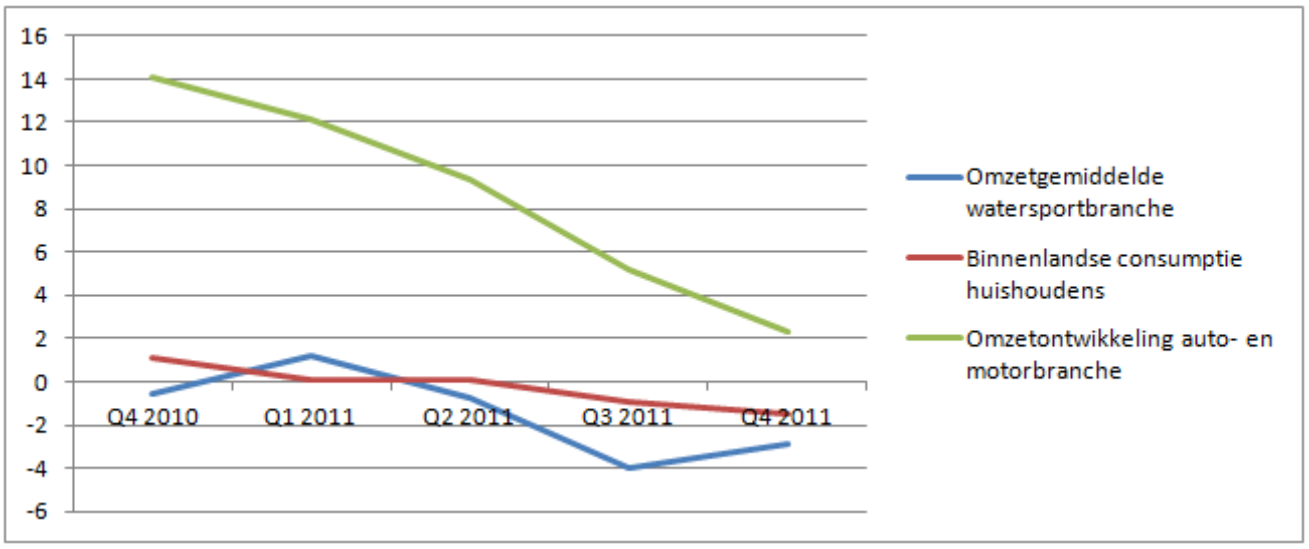

De watersport en andere cijfers

Er is een parallel tussen de omzet in de watersportindustrie en de binnenlandse consumptie. In deze grafiek worden de omzet mutaties (in % ten opzichte van het jaar ervoor) weergegeven. De uitslagen in de watersportindustrie zijn iets uitvergroot, maar de trend is vergelijkbaar, omlaag. Ter vergelijking is ook de omzetontwikkeling in de auto- en motorenbranche weergegeven. Deze sector doet het veel beter dan in 2010, maar deze verbetering neemt gedurende het jaar af.

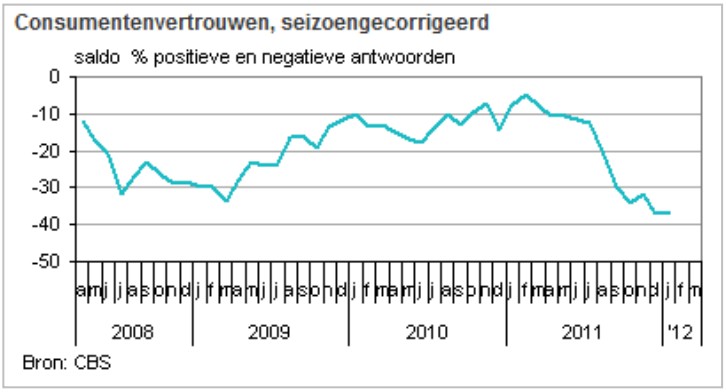

Consumentenvertrouwen

Er ligt een directe relatie tussen de binnenlandse bestedingen en het consumentenvertrouwen. Het consumentenvertrouwen is fors afgenomen in 2011, slechts 13% geeft nog een positief signaal over de economie.

Prijzen volgen de inflatie niet
In het eerste kwartaal van 2010 liet 30% van de respondenten de prijzen dalen. Daarna gaf men aan de prijzen gelijk te houden of licht te laten stijgen. In 2011 zet dit door. 15% laat de prijzen dalen. 46% houdt de prijzen gelijk en volgt de inflatie niet. Slechts 39% voert een stijging door.

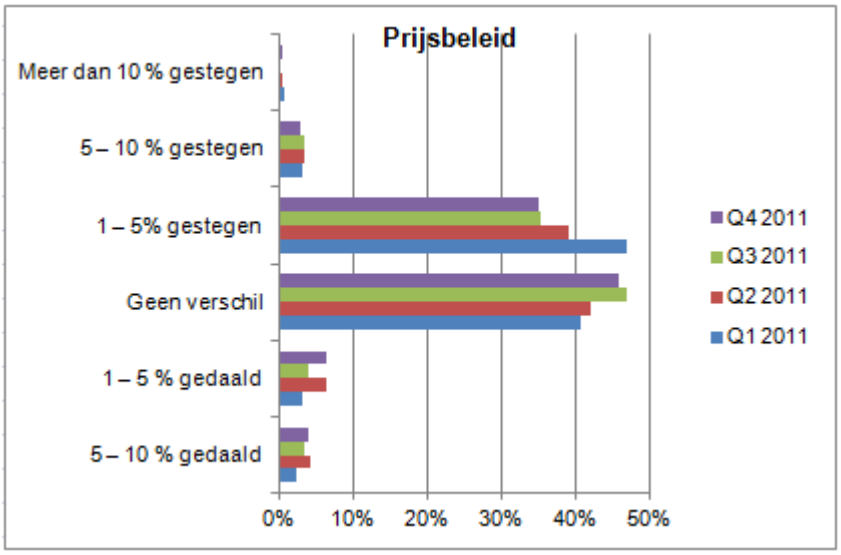

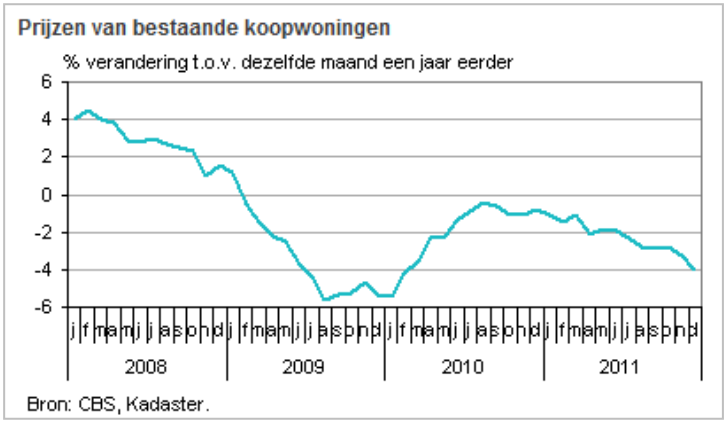

Koopwoningen
De prijzen van koopwoningen dalen met 1 tot 4% ten opzichte van een jaar eerder. De prijzen van tweedehands vaartuigen zijn in 2011 gedaald met 26% ten opzichte van het jaar daarvoor.

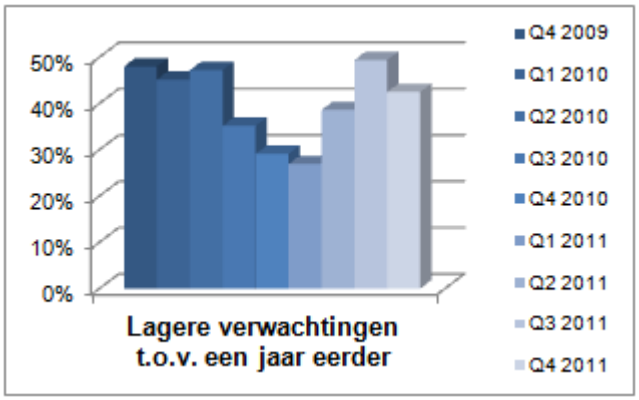

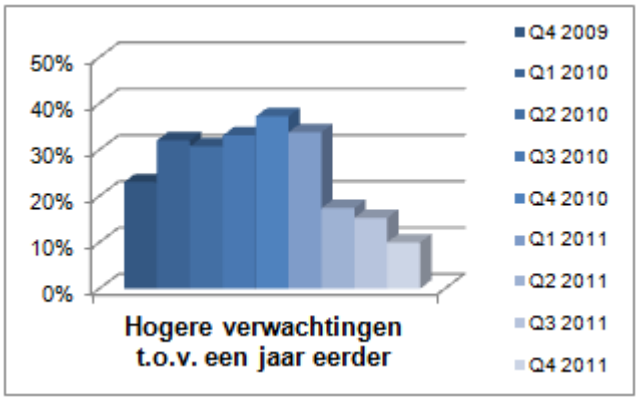

Verwachtingen voor 2012: negatief of onveranderd
Ondernemers hebben een sombere blik op de komende zes maanden, somberder dan voorheen. Uit de antwoorden blijkt dat meer ondernemers (40% in Q4) een lagere orderportefeuille of een lagere omzet verwachten, tegenover minder ondernemers (8%) met betere resultaten. De overigen (52%) verwachten eenzelfde half jaar als in 2011. Dit komt overeen met de landelijke trend voor economische groei en consumentenvertrouwen.

Dealers en detailhandel

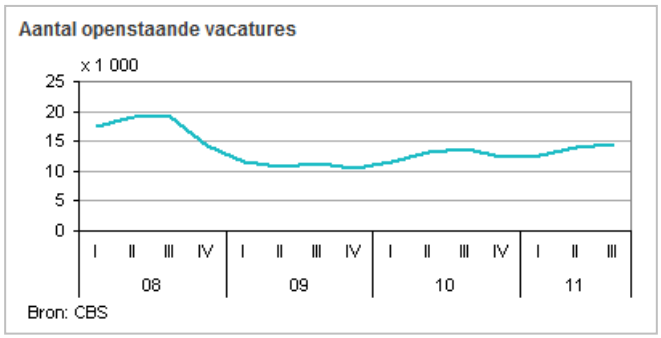

Personeel
Alleen in Q4 was er sprake van een personeelsbehoefte bij dealers en detailhandel watersport. Het overschot aan personeel is door het jaar stabiel op gemiddeld 10%. In Q4 lijkt er frictiewerkloosheid, maar het eerdere overschot geeft aan dat er personeel te veel is.

Het aantal openstaande vacatures in de volledige detailhandel (niet sectorgebonden) nam in 2011 licht toe met 3%.

Brutowinst
De brutowinst is in het eerste kwartaal 2011 licht verbeterd ten opzichte van het jaar ervoor, de overige kwartalen werd minder winst gemaakt. In de index (2008=100) blijkt hoe de neerwaartse lijn over de afgelopen drie jaar verder zakt.

Eind 2011 stond de index op 75,2.

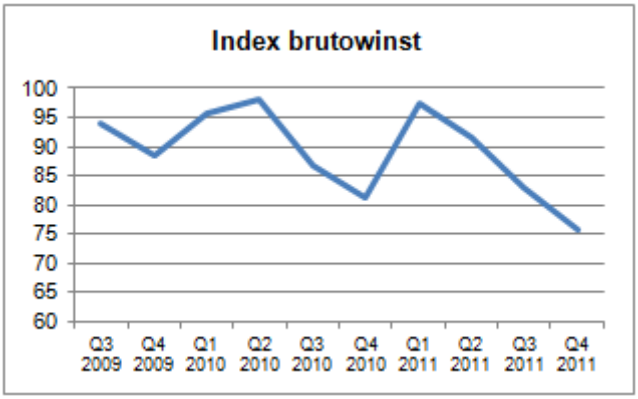

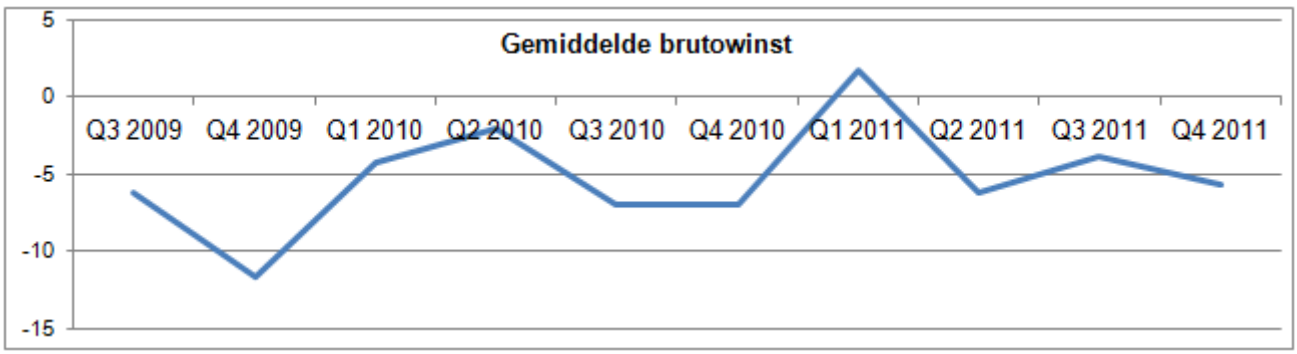

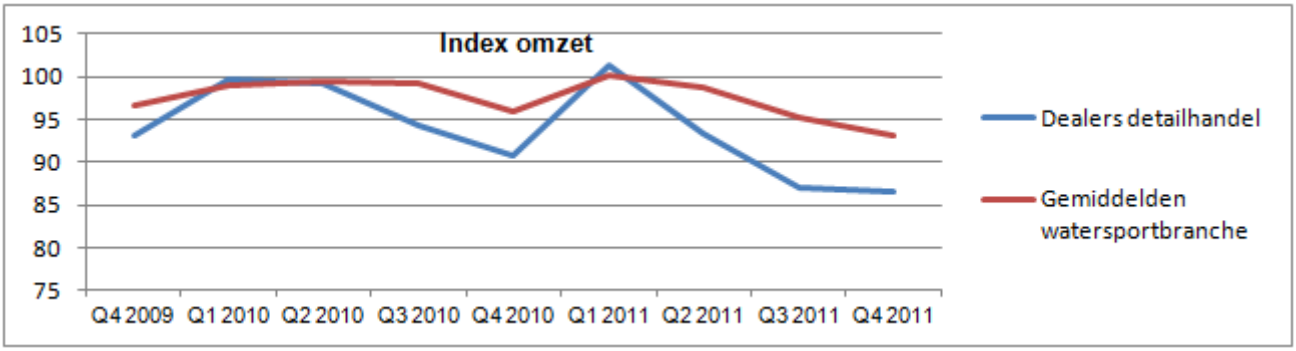

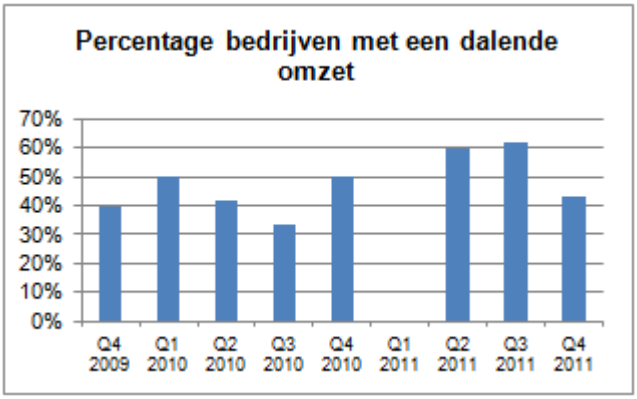

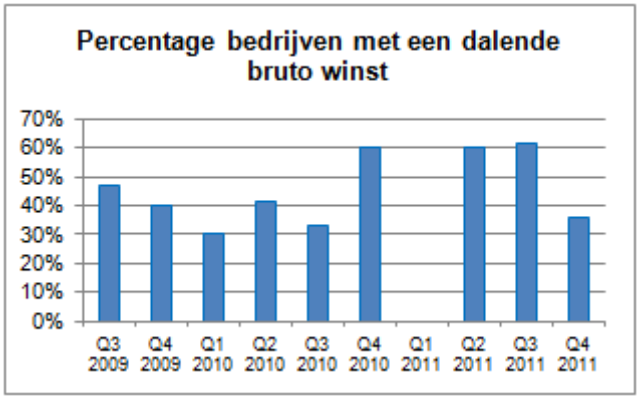

Omzet

Als de index van de omzet van de gehele watersport wordt afgezet tegen de index van de omzet in de watersportdetailhandel, valt op dat deze bedrijfsgroep in 2011 relatief minder presteert. Eind 2011 is de index twee keer minder dan voor de gehele branche geldt, ten opzichte van 2008 (=100).

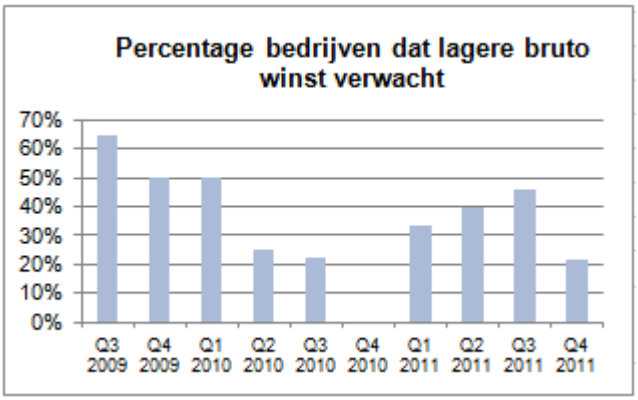

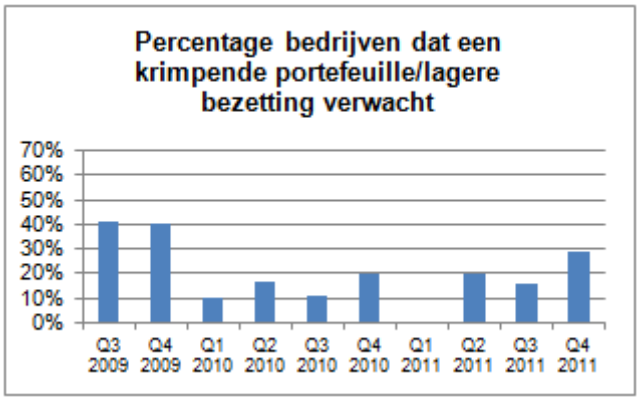

Verwachtingen

Eind 2010 zagen de detailhandelaren en dealers de toekomst positief tegemoet. Dat is tegengevallen. In 2011 verminderde het positivisme, de helft heeft sombere vooruitzichten.

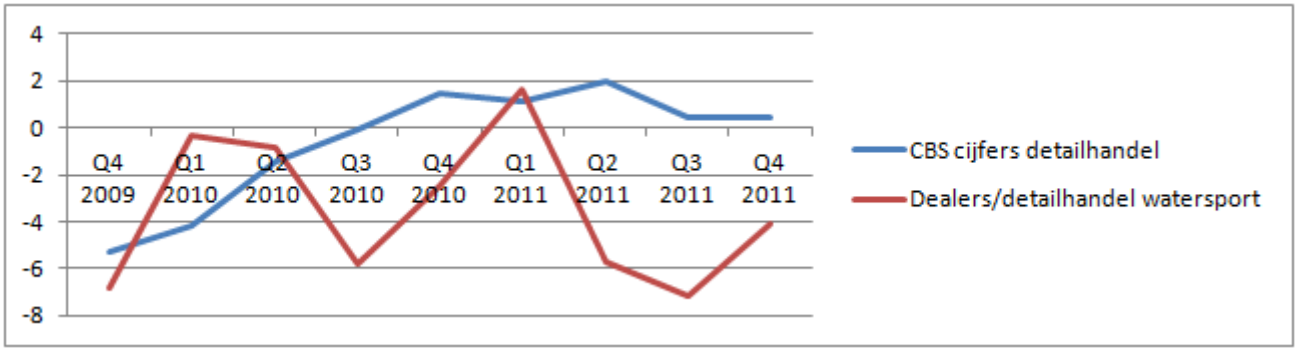

Omzetontwikkeling detailhandel

Als de ontwikkeling van de omzet in de watersport detailhandel wordt vergeleken met de volledige Nederlandse detailhandel, blijft de watersport in 2011 achter bij de gehele groep bedrijven. De gehele groep detailhandel haalt de inflatie niet volledig, maar de watersport levert hierop in met meerdere procentpunten.

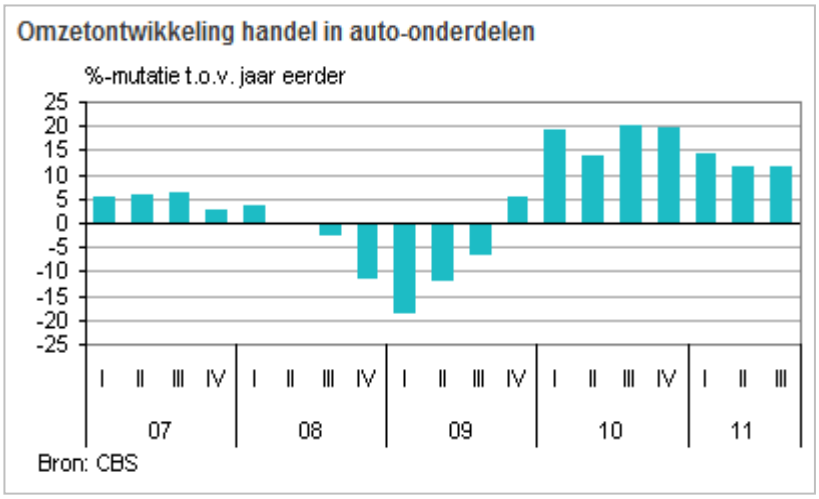

Omzet handel in auto-onderdelen neemt toe

Handelaren in auto-onderdelen boekten in 2011 een omzetstijging van gemiddeld 11 procent. Deze subbranche maakt, in termen van omzet, ongeveer 10 procent uit van de totale auto- en motorbranche. De watersportdetailhandel verloor 4% in 2011.

Onderwatersport Q4 2011

64% van de respondenten in Q4 2011 in de categorie dealers & detailhandel is hoofdzakelijk actief in de onderwatersport. 44% heeft een lage verwachting van de komende 6 maanden, tegenover 11% die positief tegen de komende 6 maanden aankijkt.
44% geeft een daling van de brutowinst aan, 11% geeft een stijging aan. Voor de omzet geldt voor 44% een daling en voor 22% een stijging.

Experts

Hoge vacaturegraad bij experts
20% van de experts heeft in Q4 openstaande vacatures, in Q2 was dat zelfs meer dan 70%. Het invullen van deze vacatures voor geschikte experts is niet eenvoudig.

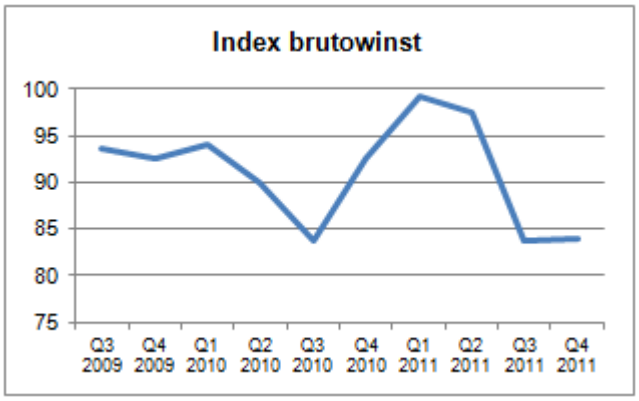

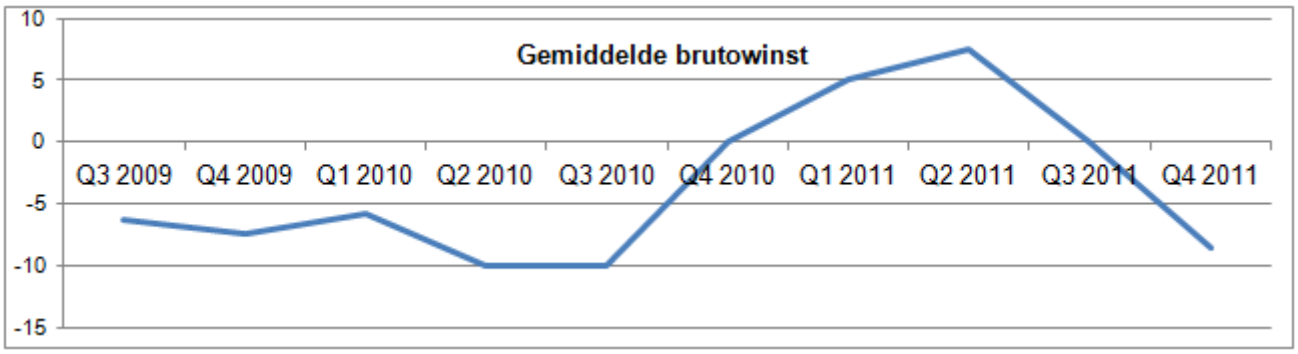

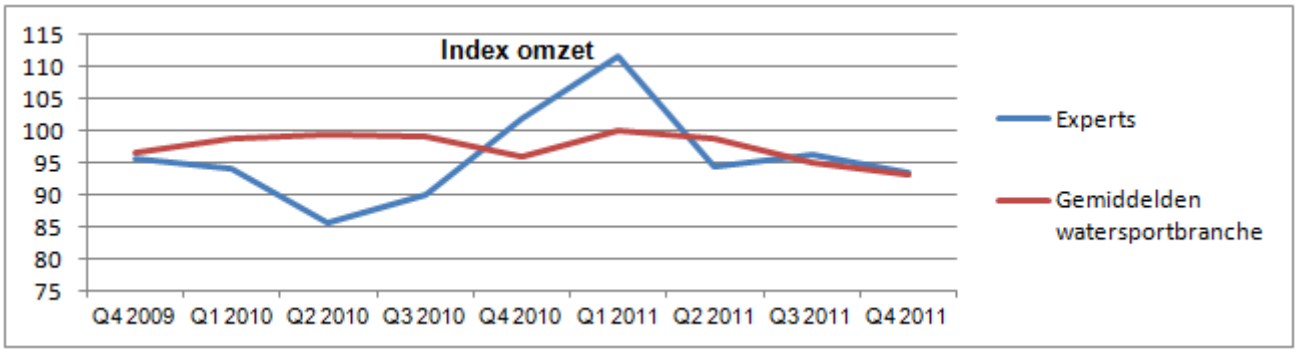

Omzet en winst

Na een aanvankelijke stijging van de omzet en winst in 2011, zakten deze getallen naar een verslechtering van 8% eind 2011. De index brutowinst laat zien dat verbeteringen een herstel waren, per saldo zit de bedrijfsgroep ver onder het niveau 2008.

De omzet en winstprofielen zijn vergelijkbaar, de experts zijn er kennelijk in geslaagd vooral variabele kosten te maken.

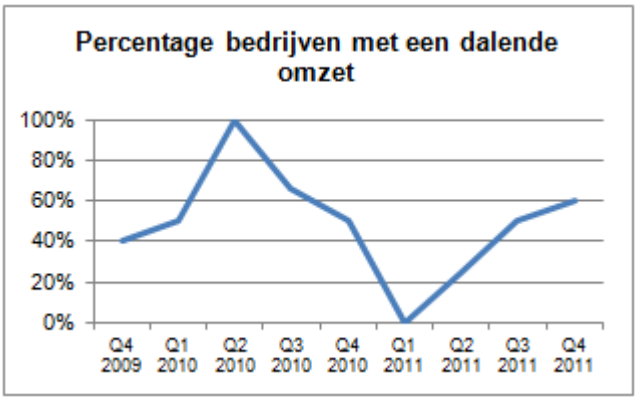

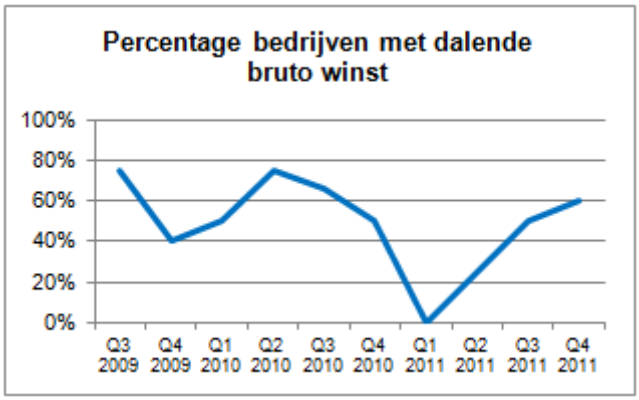

Verwachtingen

Geen van de experts verwacht een verbetering in 2012. De helft is negatief, de andere helft verwacht stabilisatie.

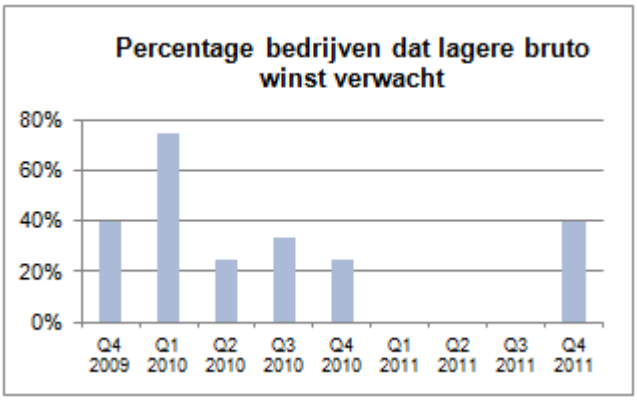

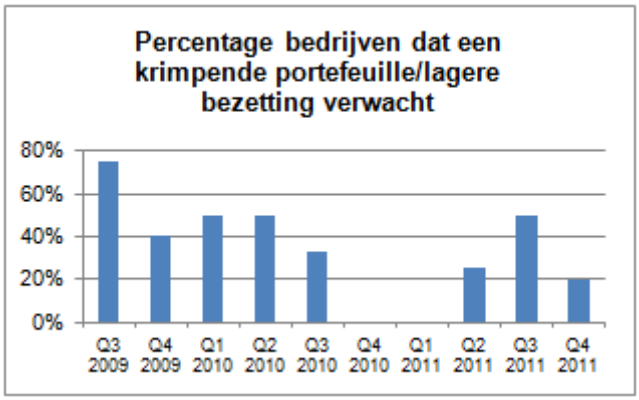

Vergelijk makelaars en experts

Hoewel makelaars als (aankoop)experts afhankelijk zijn van de tweedehands markt in de watersport, waren er in 2009 en 2010 grote verschillen in de gerealiseerde winst. In 2011 vertonen beide groepen hetzelfde profiel voor brutowinst.

Experts

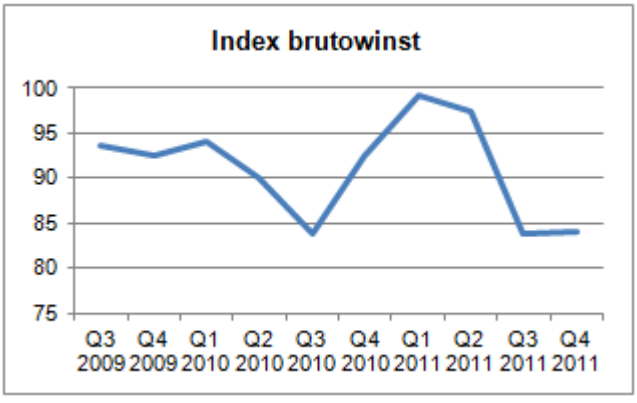

Makelaars

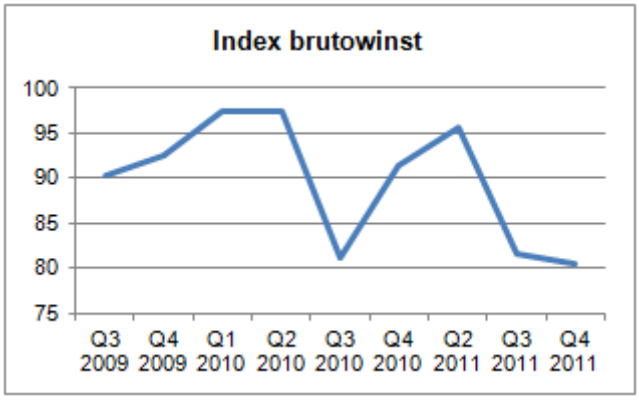

Importeurs motoren

Personeel
De importeurs motoren hebben eerder al hun personeelsbestand aangepast aan de dalende omzetten. Een aanvankelijk tekort, mede op positieve verwachtingen, werd gedurende 2011 ingetrokken.

Brutowinst
De brutowinst van de importeurs motoren is gemiddeld bijna 5% beter dan in 2010. Er is echter een inhaalslag, de index toont aan dat deze bedrijfsgroep eind 2011 nog niet op niveau 2008 zit.

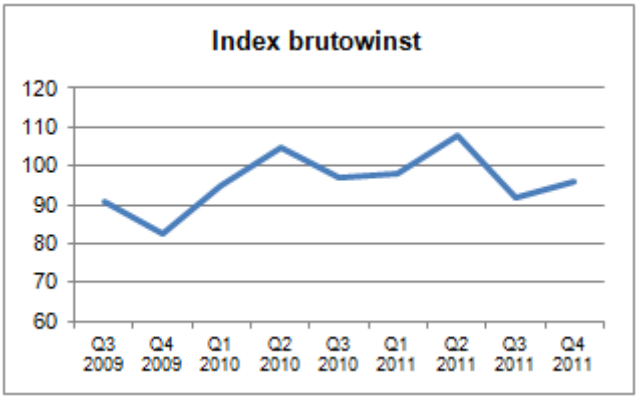

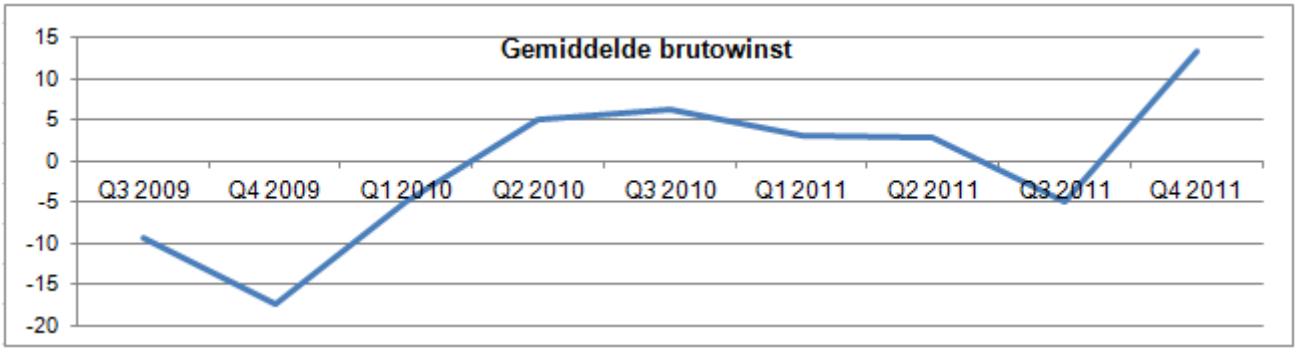

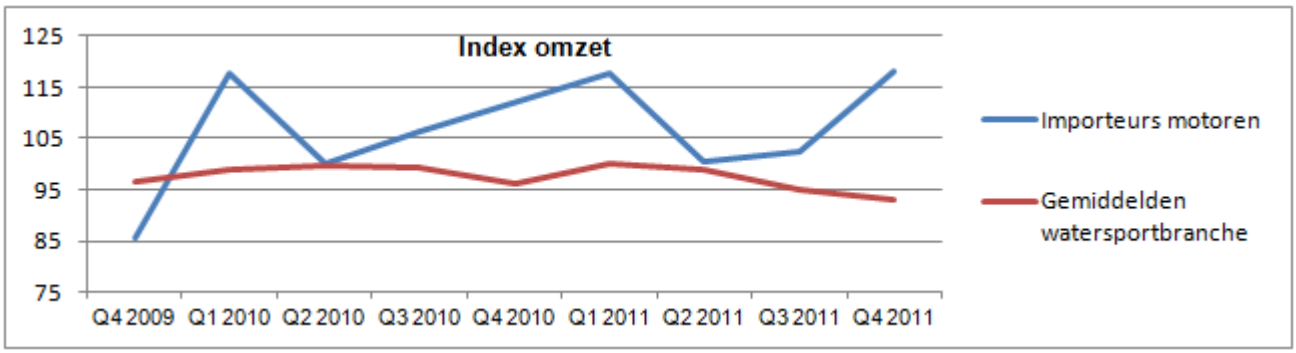

Omzet

De index voor de omzet voor importeurs motoren staat eind 2011 op 117 (2008=100). Daarmee zit deze bedrijfsgroep boven het gemiddelde van de watersport. De verkoop van aantallen motoren neemt gestaag af volgens de fabrieksopgaven (via ICOMIA).

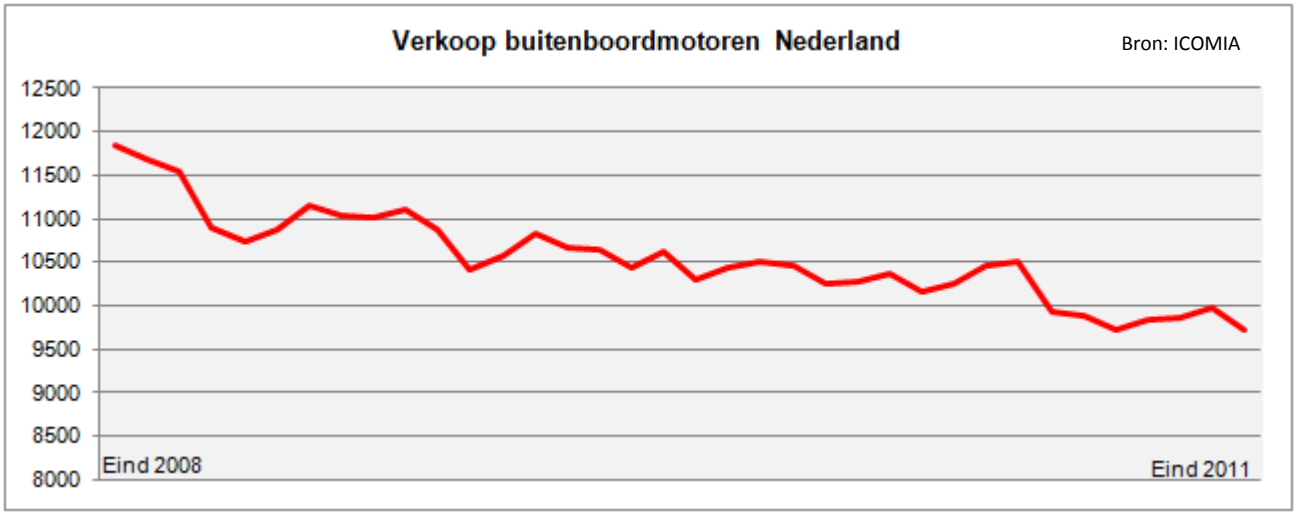

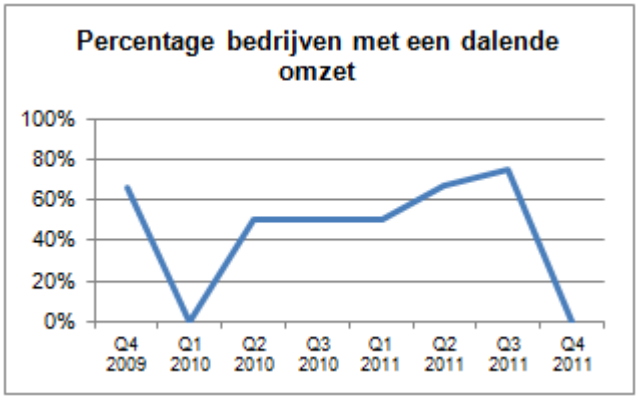

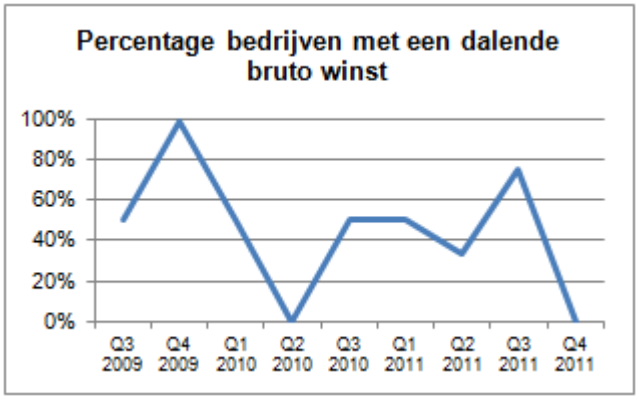

Verwachtingen
Wellicht gebaseerd op een langjarige trend over aantallen verkopen en de huidige economie, de meeste importeurs verwachten een slecht eerste half jaar in 2012.

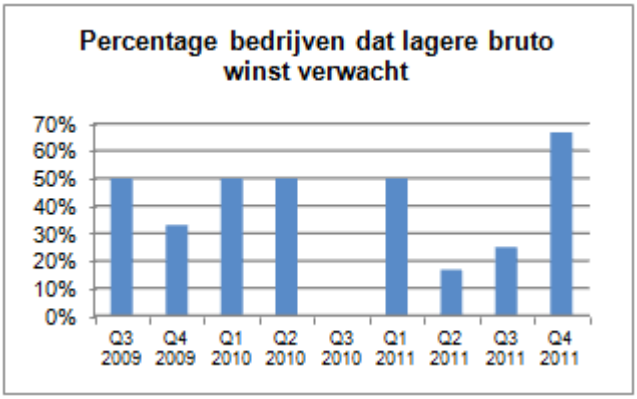

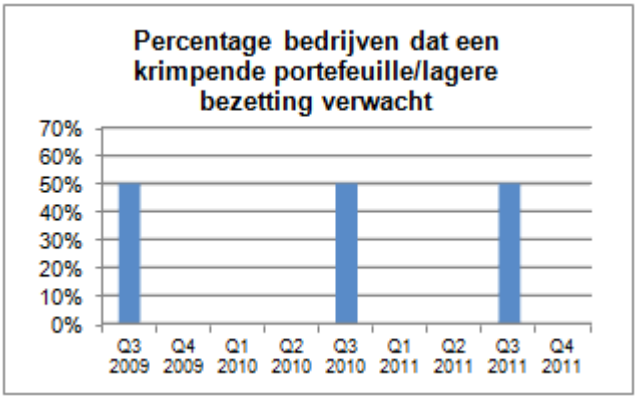

Importeurs pleziervaartuigen

Personeel

De importeurs pleziervaartuigen rapporteren weinig vacatures. 25 to 57% van de bedrijven rapporteren een overschot aan personeel gedurende 2011.

Brutowinst

In Q1 2011 was de winst verbeterd ten opzichte van Q1 2010. In Q2 nam dat af en in Q4 zelfs met gemiddeld 13,5%. Uit de index blijkt dat de verbetering in Q1 bij lange na niet voldoende was voor herstel. De index zakt verder van de 100 (=2008).

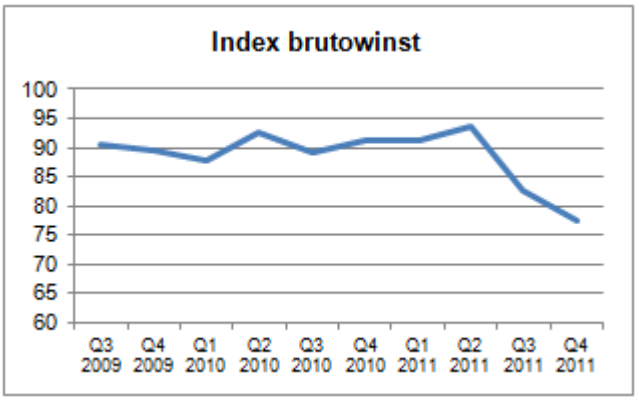

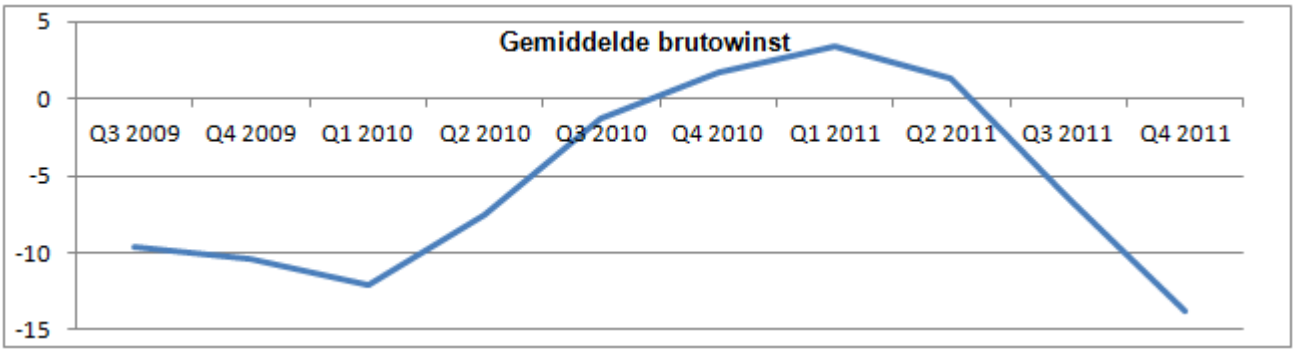

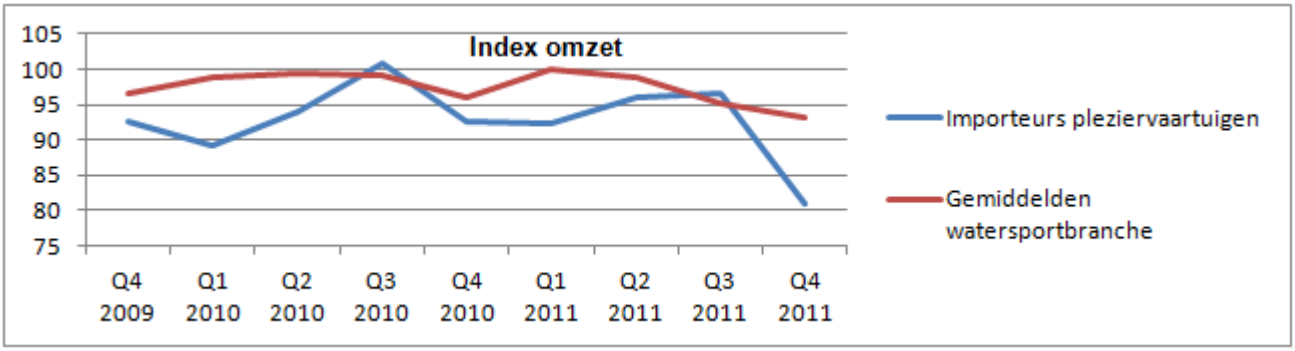

Omzet

Het aantal bedrijven met dalende omzet stijgt in Q4 tot 57,5%. 28,6% zit op de nullijn. De overigen geven nog geen antwoord, niemand rapporteert verbetering. Ten opzichte van de hele branche zit deze bedrijfsgroep ver onder het gemiddelde.

De importeurs houden hun promotiebudget op peil. Slechts 28% brengt een kleine wijziging aan.

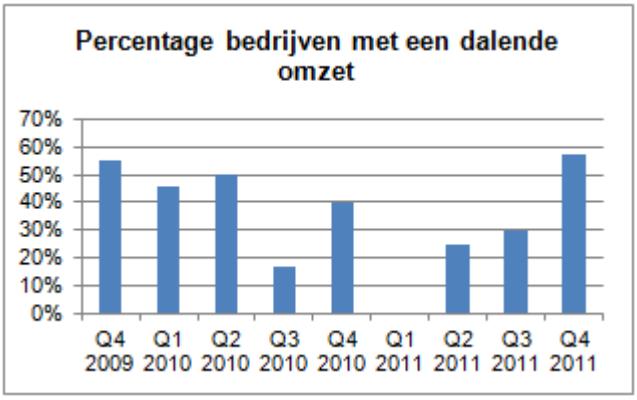

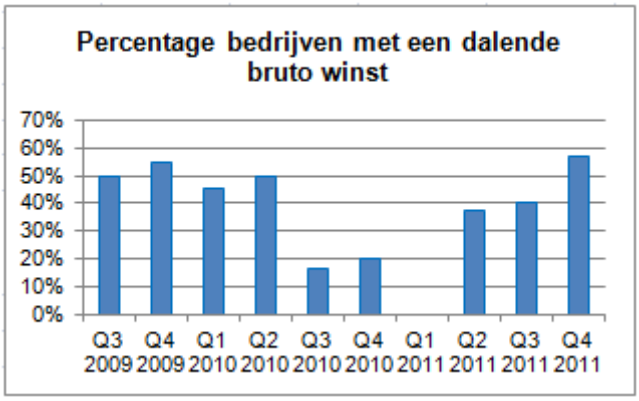

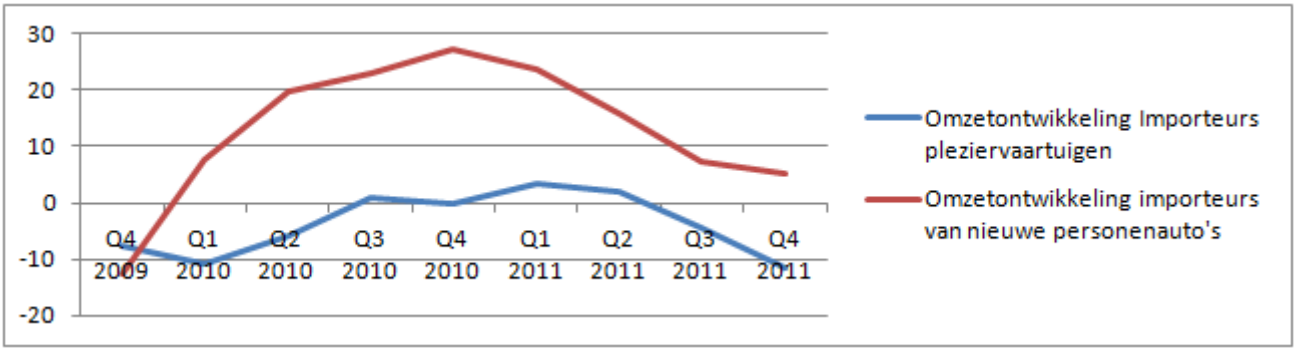

Verwachtingen

In Q4 rapporteert 71,5% een negatieve verwachting voor de eerste helft van 2012. De overigen rekenen op een stabiel verloop.

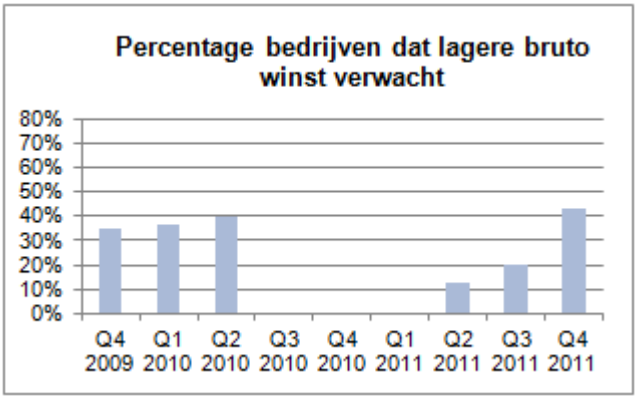

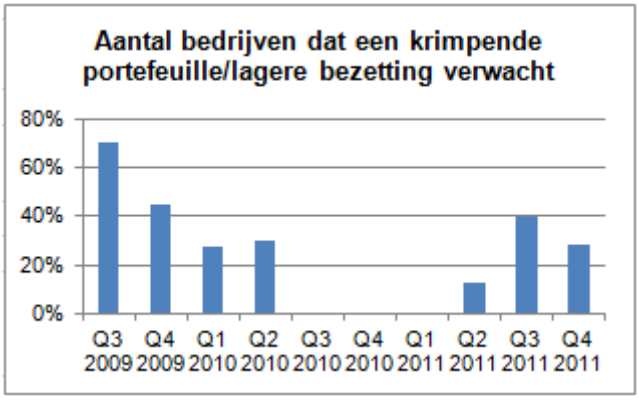

Jachtbouw

Personeel
64 tot 80% van de jachtbouwers geeft in de loop van 2011 aan dat zij precies voldoende personeel hebben. Het aantal bedrijven met een overschot en een tekort is vrijwel gelijk.

Deze cijfers zijn vergelijkbaar met 2009 en 2010.

Brutowinst
Dieptepunt in verslechtering ten opzichte van 2010 lag in het tweede kwartaal met gemiddeld 12%. Bijna 30% gaf toen een verslechtering van meer dan 25% op. Eind 2011 is dit minder, maar nog altijd negatief. De index staat op 84 punten (2008=100)

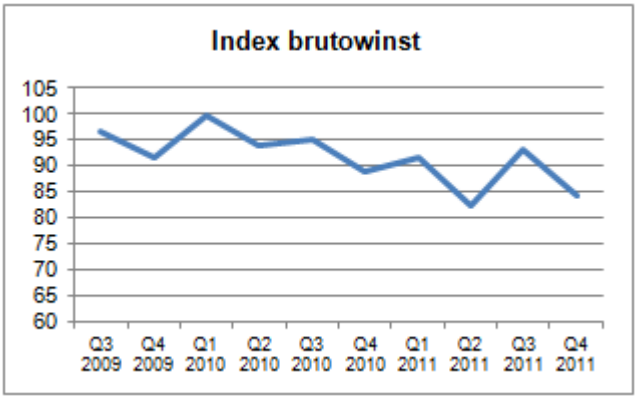

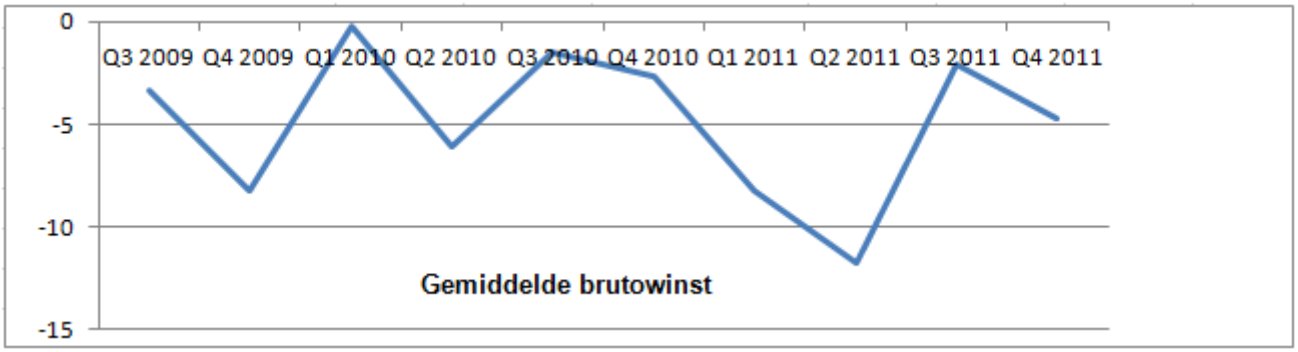

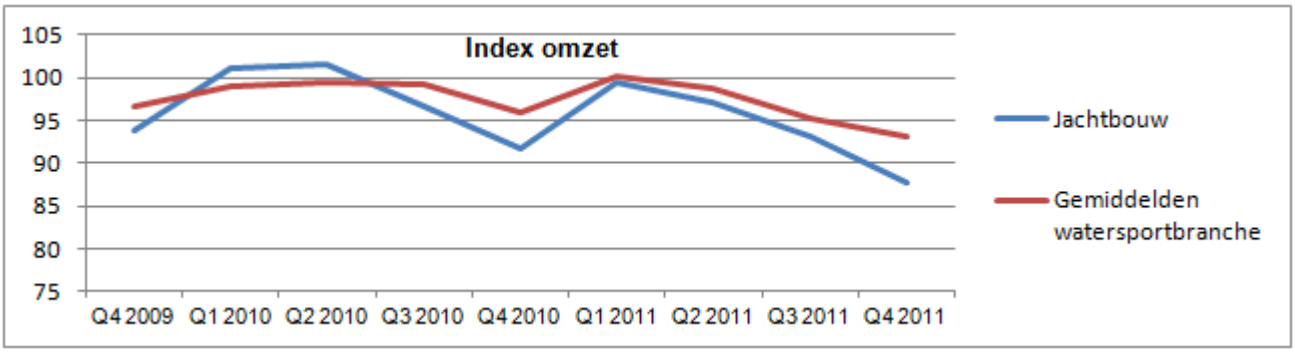

Omzet

De jachtbouw drukt zwaar in de statistiek van de gehele branche, waardoor voor een deel verklaard wordt waarom de grafieken een gelijke trend vertonen.

Het aantal bedrijven dat een winst rapporteert stijgt van 21,8 eind 2010 tot 36,8% eind 2011.

Het aantal werven dat de orderportefeuille zag slinken is opgelopen ten opzichte van hetzelfde kwartaal een jaar eerder tot 68% in Q4 2011.

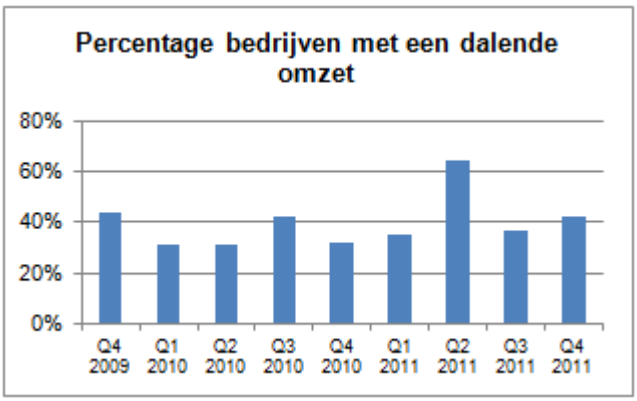

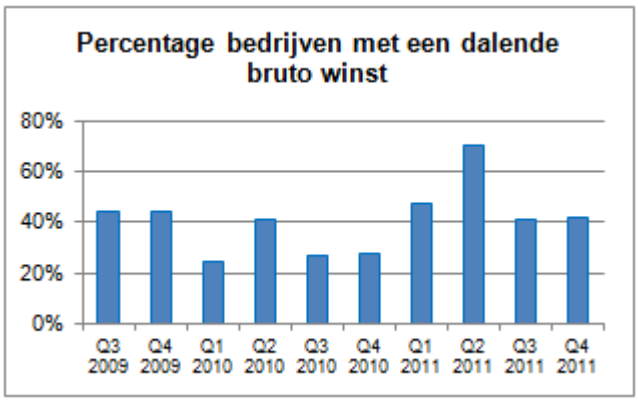

Verwachting

Dalende orderportefeuille en dalende omzet, 42,1 % ziet voor het eerste halfjaar in 2012 de resultaten verslechteren. 21% verwacht een verbetering ten opzichte van 2011.

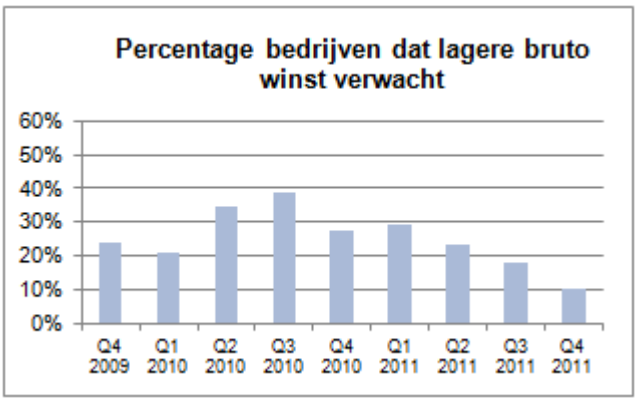

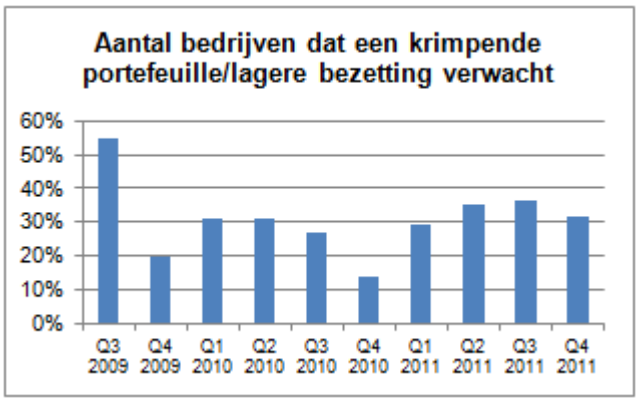

Jachthavens

Personeel
Het tekort van begin 2011 liep gedurende het jaar terug naar 0%. Er is nauwelijks sprake van een overschot bij deze bedrijven.

Brutowinst
Het aantal bedrijven dat een lichte winstverbetering of gelijke winst rapporteert neemt af tot 42,2% eind 2011. Opvallend is dat bijna 10% een winstdaling van 10-25% laat zien, dat is niet eerder zo hoog geweest.

De index toont dat de havens nog altijd 3 punten onder 2008 (=100) zitten.

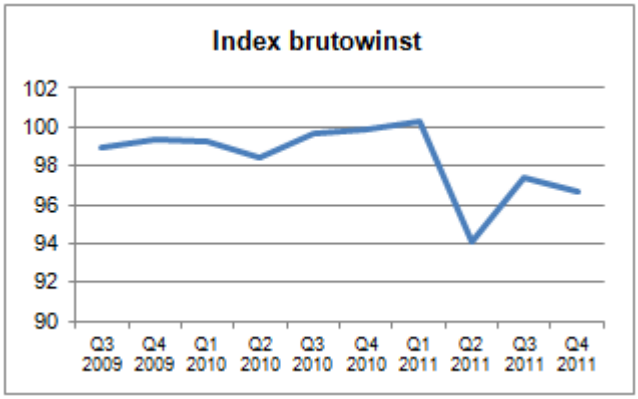

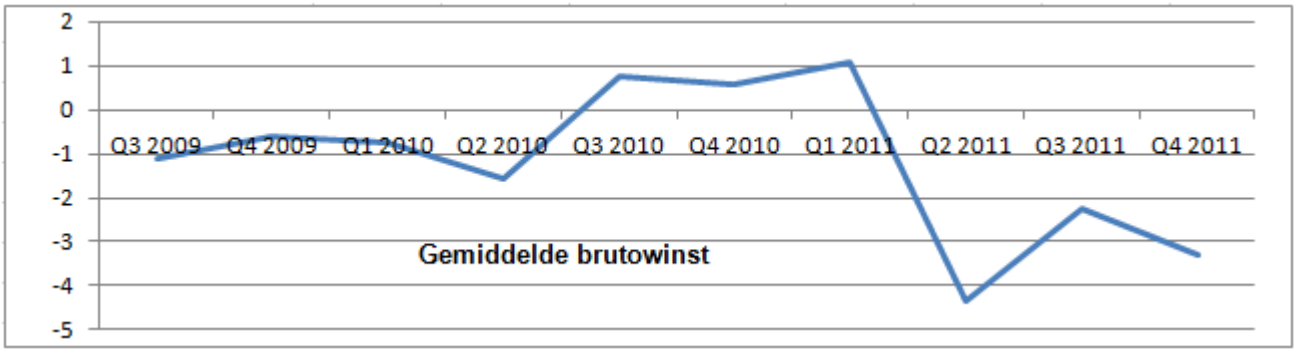

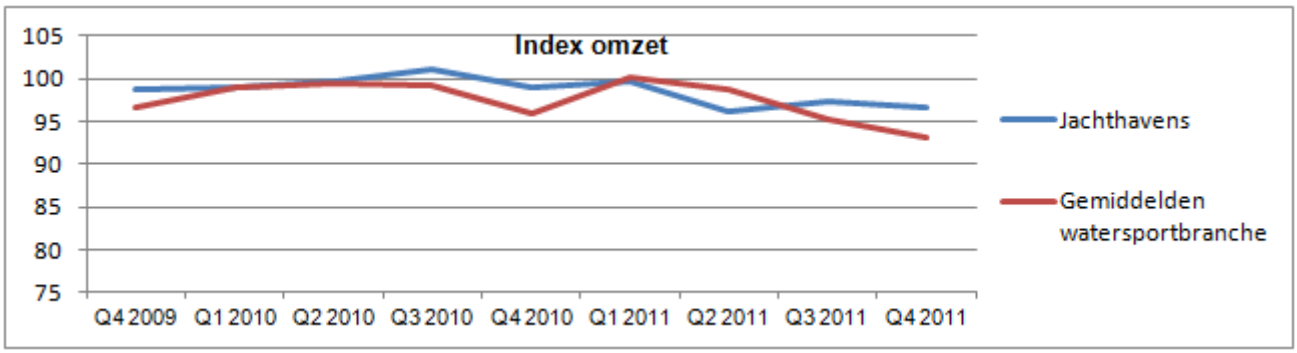

Omzet

De omzet in de havens verloopt langs dezelfde trend als de gehele watersportindustrie, maar daarbij wordt aangetekend dat dit een grote bedrijfsgroep (in aantal) is. De uitslagen voor de omzet zijn, gewoontegetrouw, relatief gering.

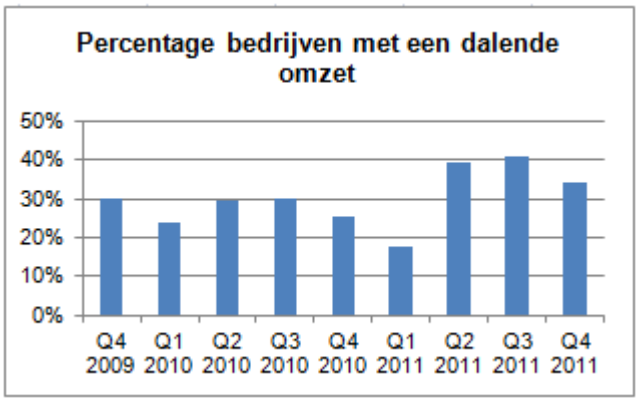

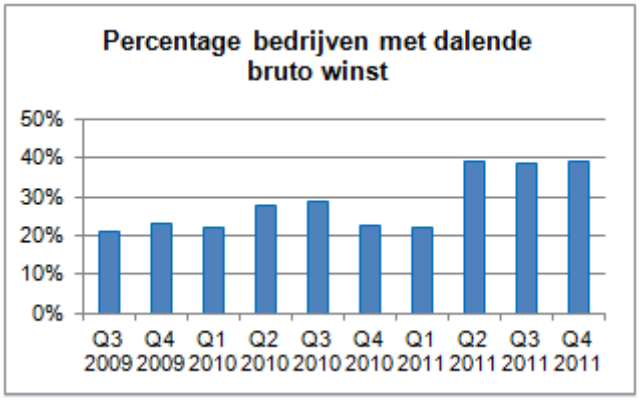

Verwachtingen

45,8% van de havens en stallingbedrijven verwacht dat de start van 2012 slechter is dan de start van 2011. 37,5% verwacht eenzelfde jaar. Verbetering wordt slechts door een ruime minderheid verwacht.

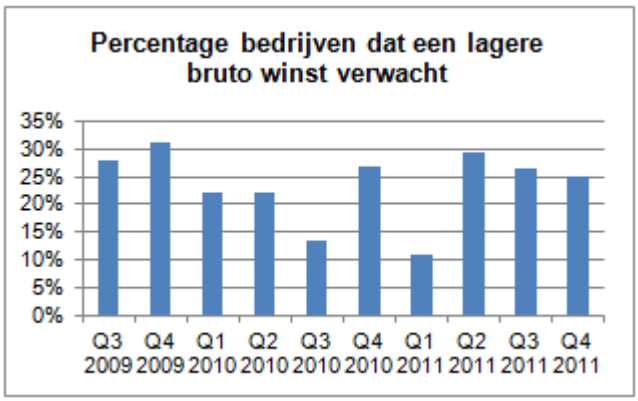

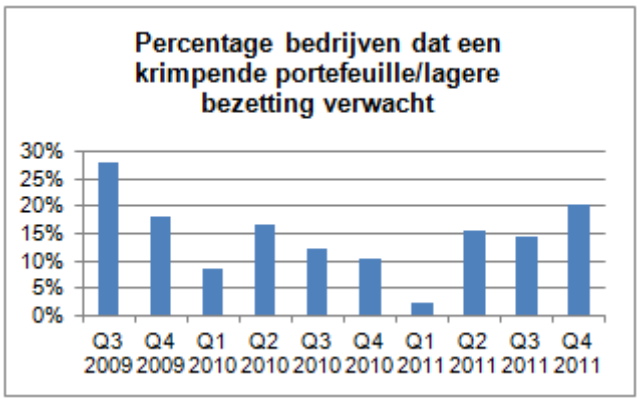

VERGELIJKING MET CIJFERS HORECA

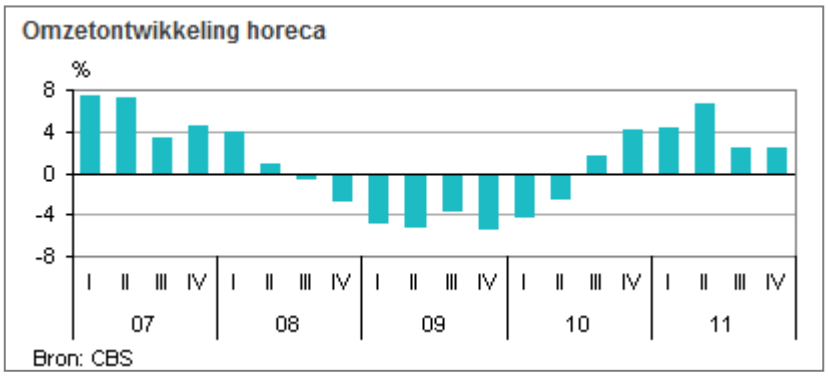

Omzetontwikkeling vergelijkbaar?
Een andere grote speler in de recreatiebranche is de horeca. Daar waar de horeca in de eerste helft van 2011 een sterke verbetering liet zien, gevolgd door een mindere verbetering, zakten de havens onder de nul.

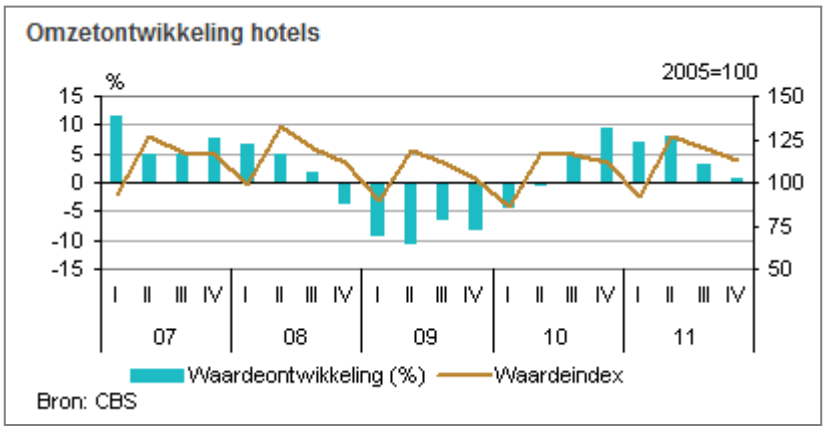

De omzetten in hotels zijn ook niet vergelijkbaar. Deze sector heeft, net als de horeca, een goed eerste half jaar gedraaid.

Makelaars

Personeel

Geen van de makelaars rapporteert een personeelsoverschot. Het aantal bedrijven dat een tekort aangeeft nam in 2011 af van 25% naar 10%. Er lijkt een verband met de omzet te liggen.

Brutowinst

De brutowinst liep in 2011 op van -4,6% naar 0% in Q3, ten opzichte van het jaar ervoor. Q4 echter was beduidend minder. De index geeft aan dat op niveau 2008 (=100) inmiddels bijna 20 punten zijn ingeleverd.

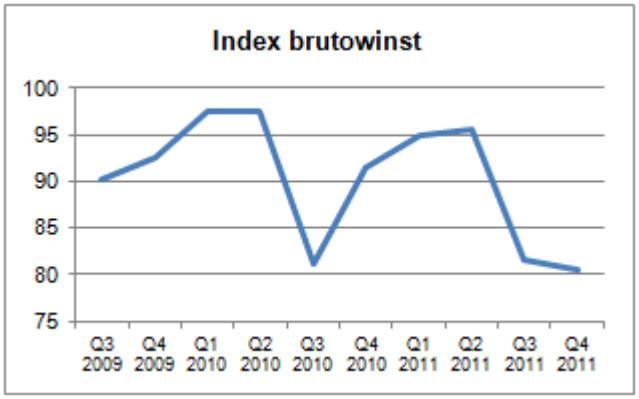

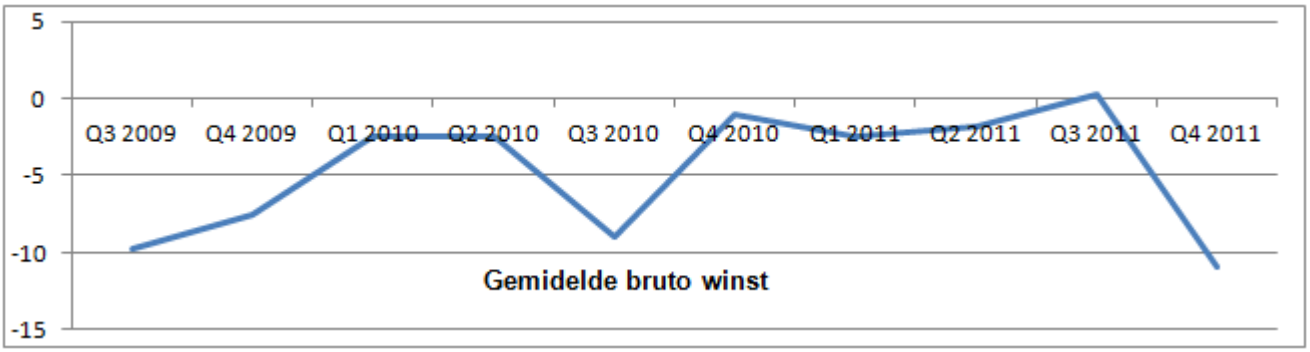

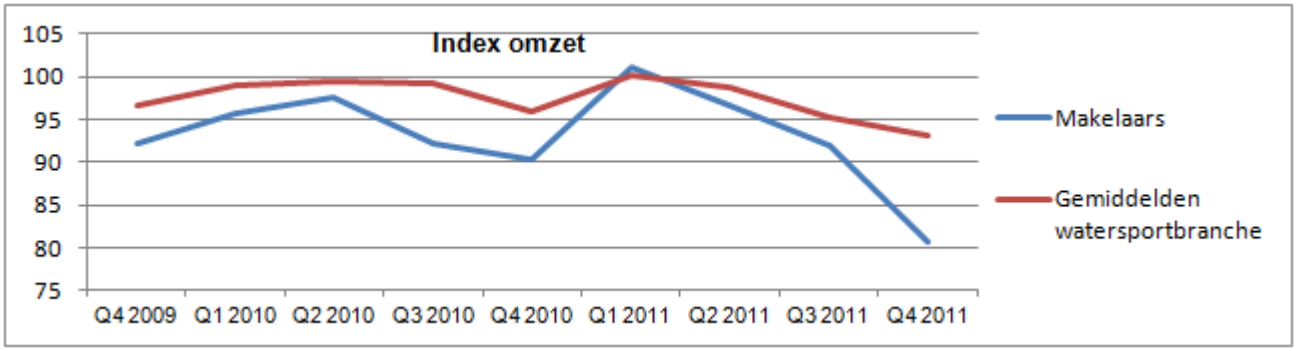

Omzet

De omzet in Q1 2011 was vergelijkbaar met de omzet van Q1 2010. Daarna raakte men ten opzichte van 2010 verder achterop. De index geeft aan dat de makelaar het minder doet dan het gemiddelde watersportbedrijf, het verschil wordt in 2011 groter.

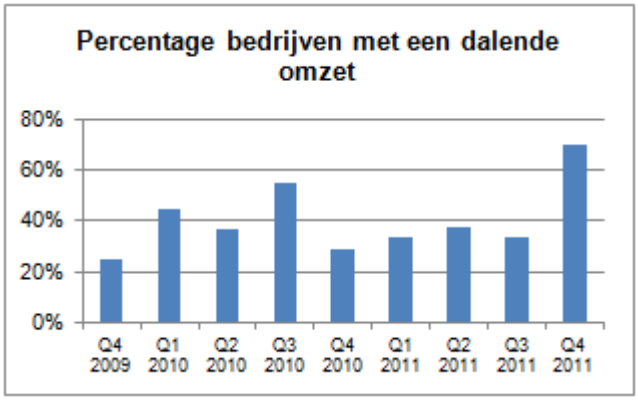

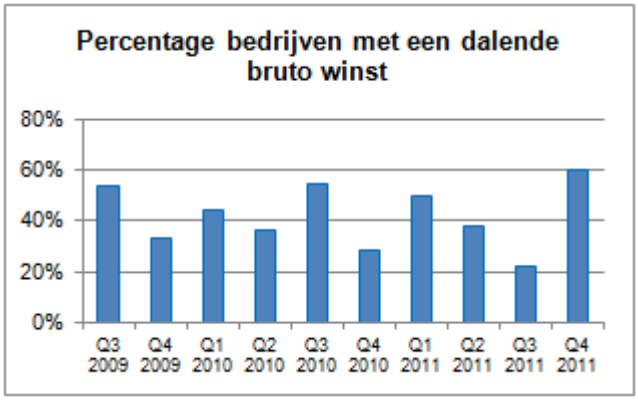

Verwachtingen

60% van de makelaars is somber voor de eerste helft van 2012. 40% verwacht een stabilisatie, geen van de maklaars ziet de markt verbeteren.

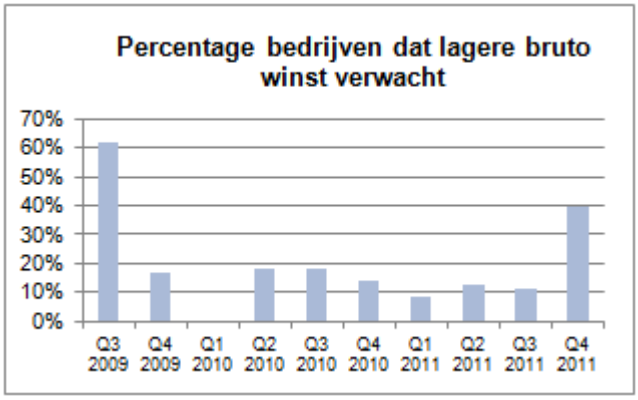

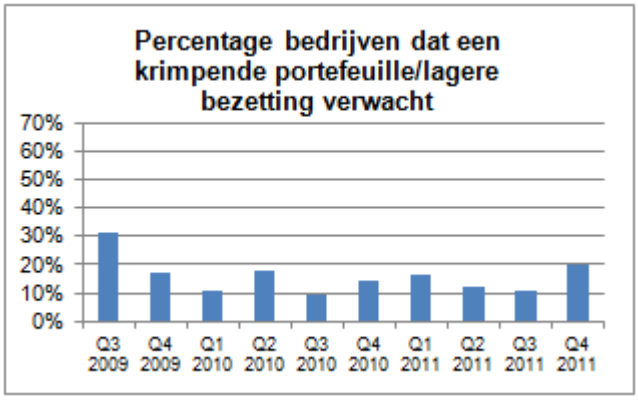

MAKELAARS verkoopcijfers vs andere sectoren

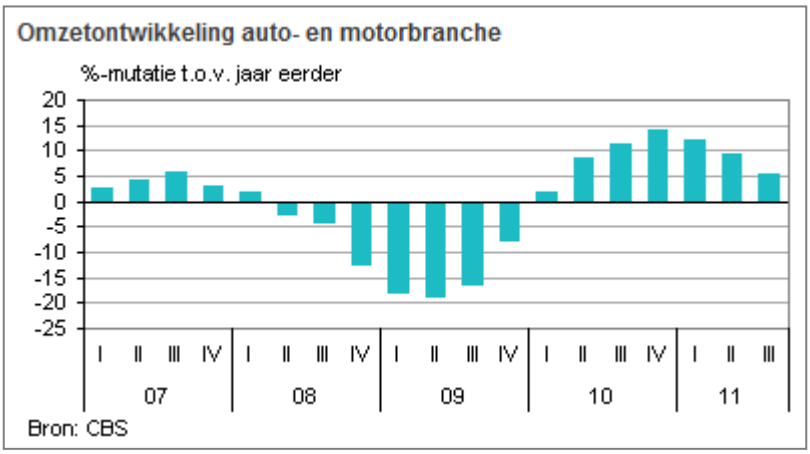

Omzet auto's en motoren
De omzet in deze sector heeft zich in 2011 verbeterd ten opzichte van 2010. De jachtmakelaars zagen in dezelfde periode geen verbetering.

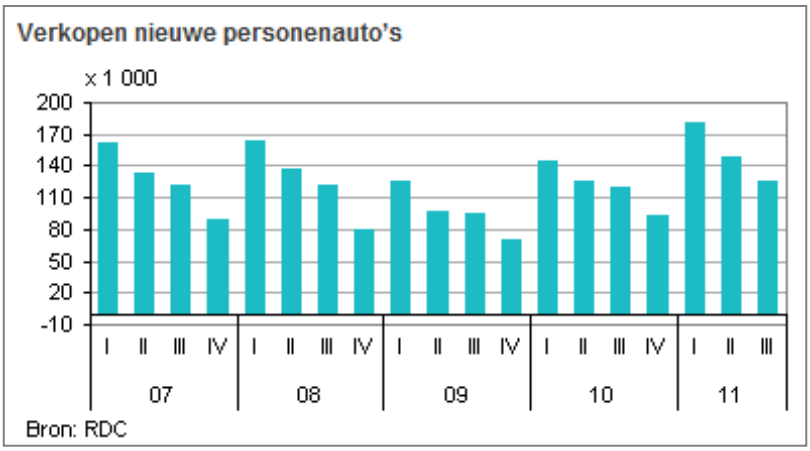

Verkopen auto's
Niet alleen heeft de omzet in deze sector heeft zich in 2011 verbeterd ten opzichte van 2010, de aantallen ook. De gemiddelde waarde van nieuwe auto's bleef constant, maar is eerder al flink gedaald.

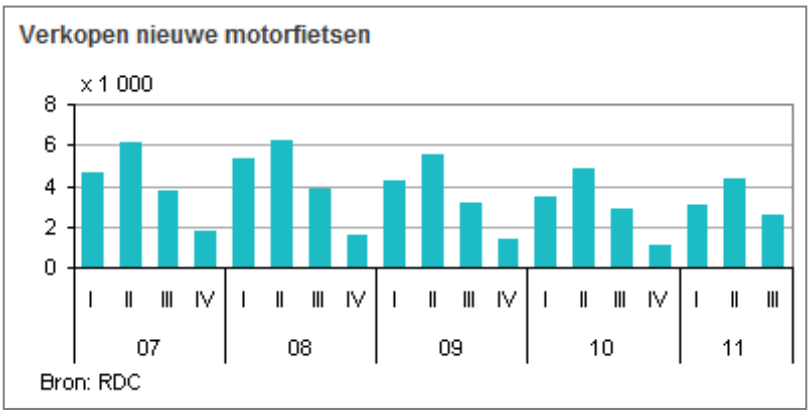

Jachtservicebedrijven

Personeel
Steeds meer servicebedrijven geven aan precies voldoende personeel te hebben. Van 62% in Q1 2011 tot 82% in Q4 2011.

Het verschil tussen het aantal bedrijven dat een tekort heeft ten opzichte van een overschot is redelijk constant, circa 5% meer tekort.

Brutowinst
Eerder tijdens de economische laagconjunctuur bleef de winst in deze bedrijfsgroep redelijk op peil. In 2011 werd echter een vermindering gerealiseerd ten opzichte van 2010. De index laat zien dat, alles doorgerekend, het servicebedrijf inmiddels 8% heeft ingeleverd ten opzichte van 2008 (=100), plus inflaties.

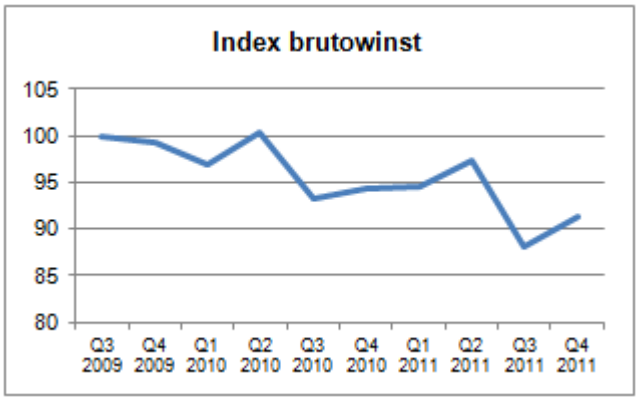

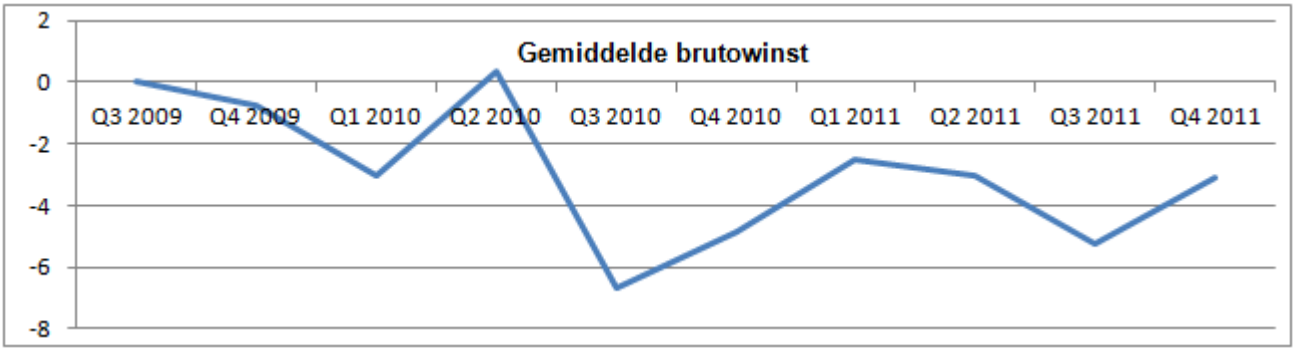

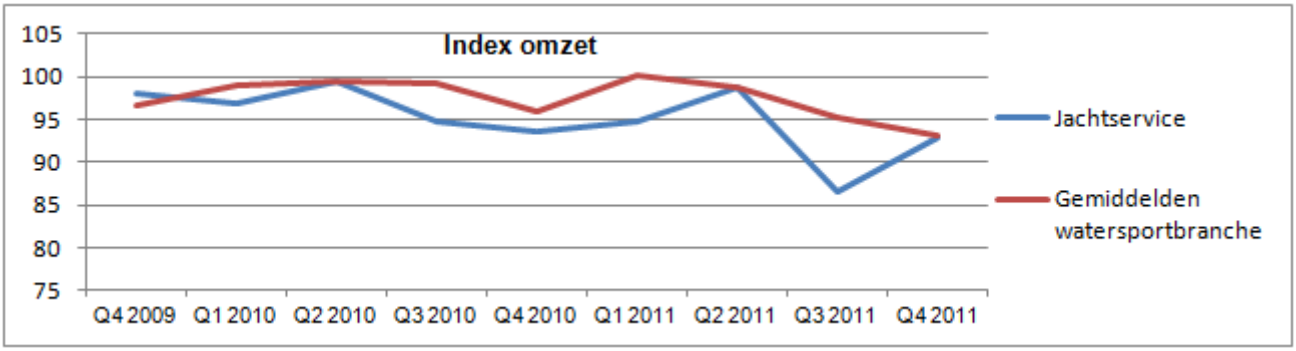

Omzet

Slechts 22% zag in Q4 2011 een verbetering van de omzet, dit getal is redelijk constant over 2010 en 2011. Het percentage bedrijven dat de omzet met meer dan 10% zag dalen is ook redelijk constant met circa 10%.

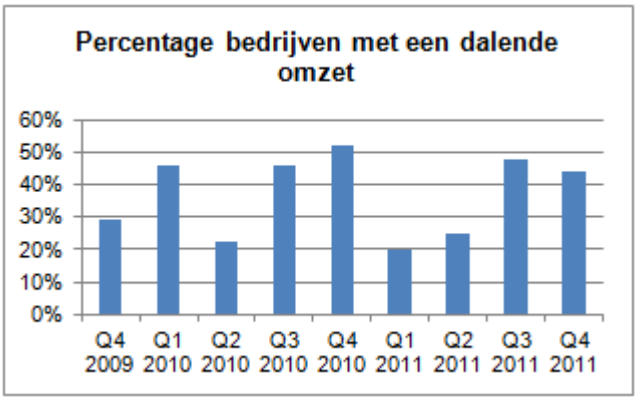

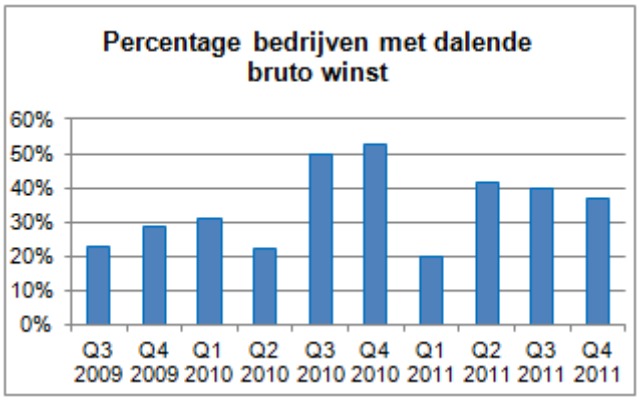

Verwachtingen

De helft (51,8%) verwacht een gelijk half jaar als in 2011. 11,1% verwacht een groei. Daarmee is deze ondernemer minder somber geworden over de verwachtingen gedurende 2011.

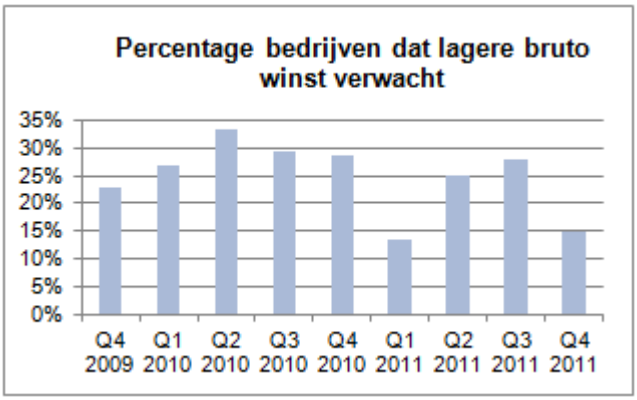

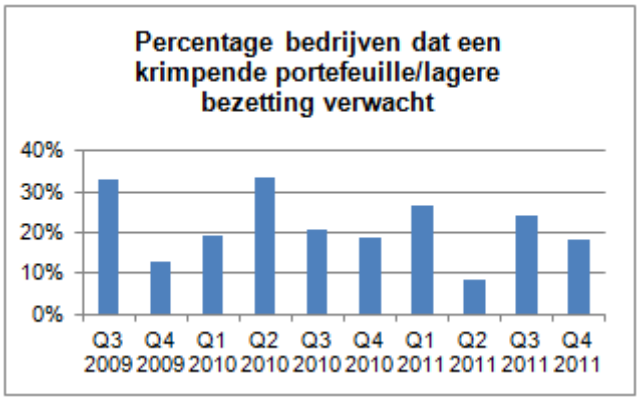

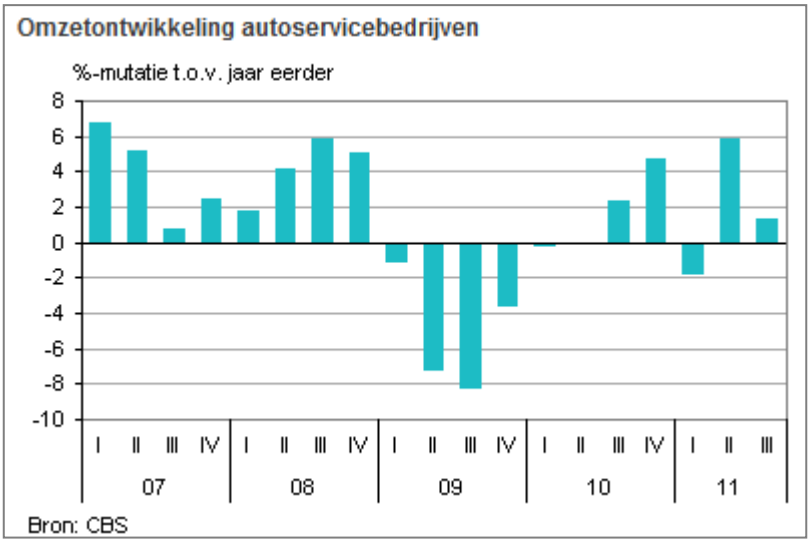

Omzet autoservicebedrijven nagenoeg stabiel

Over het algemeen groeit de omzet van de autoservicebedrijven, behalve in 2009. De watersport haalt deze cijfers niet.

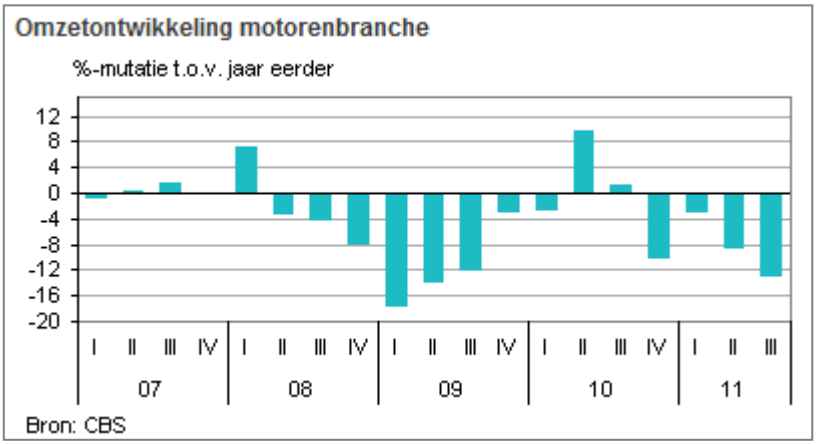

Omzet motorbranche neemt af

De motorbranche is binnen de totale motor- en autobranche de enige subbranche met een negatieve omzetontwikkeling in het derde kwartaal van 2011. De omzet in de motorbranche nam in deze periode af met ruim 13 procent.

Toeleveranciers

Personeel
In 2011 gaven meer toeleveranciers aan een tekort aan personeel te hebben dan een overschot. Het verschil liep in Q4 op tot 9%.

Brutowinst
De eerste helft van 2011 werd een gelijke winst behaald als in 2010. In de tweede helft werd dit niet behaald.

54,5% gaf in Q4 2011 aan minder dan in Q4 2010 te behalen, waarvan 4,5% zelfs een daling van meer dan 25%.

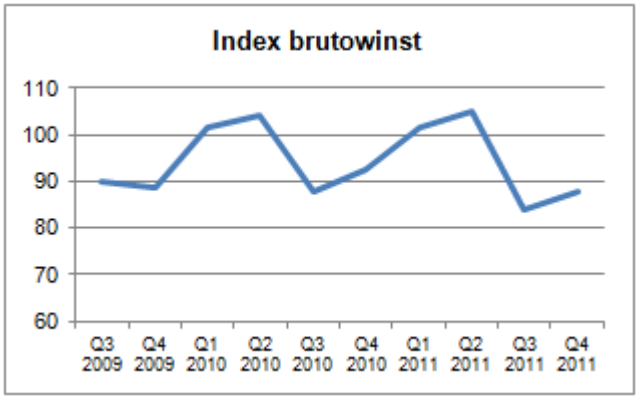

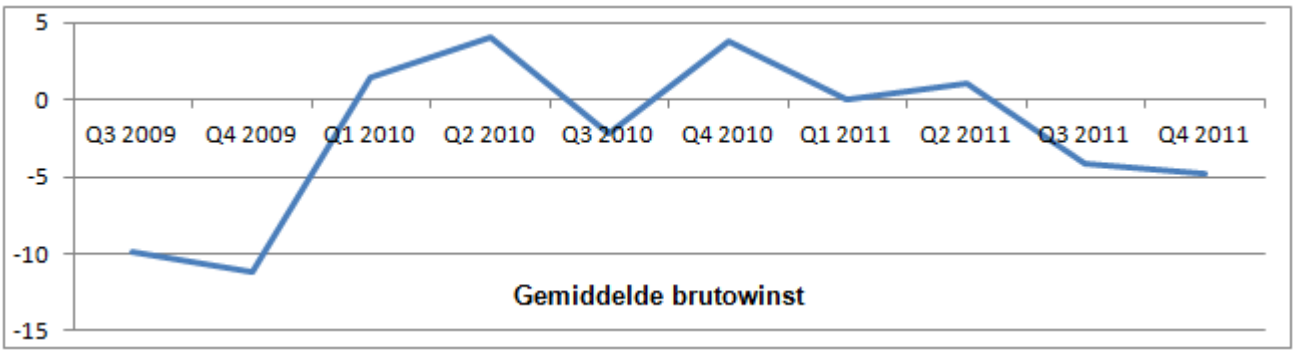

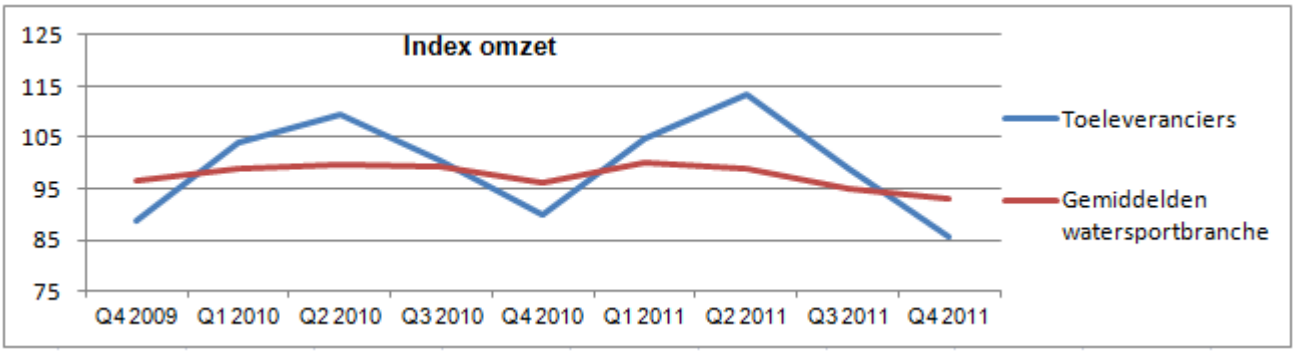

Omzet

59,1% geeft in Q4 aan dat de omzet terugliep, bij bijna 10% was dit zelfs met meer dan 25%. Geen toeleverancier gaf een grote omzetstijging aan. Van de plus in begin 2011 ten opzichte van de gehele watersport is eind 2011 niets meer over.

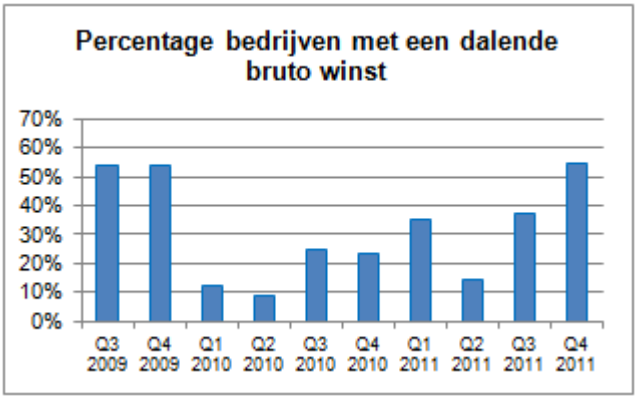

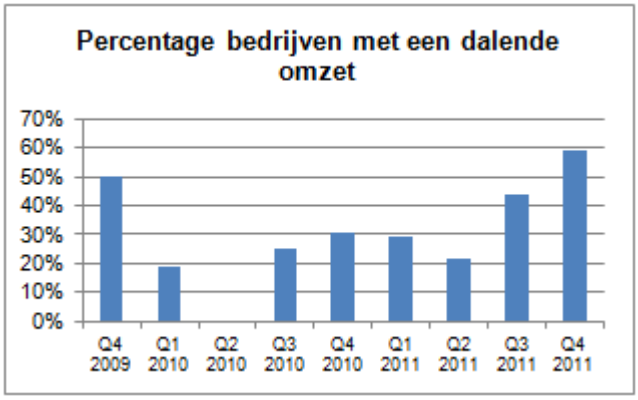

Verwachtingen

31,8% geeft in Q4 aan een minder 2012 te verwachten, 31,8% denkt het stabiel te houden. Daarmee is de toeleverancier positiever dan de gemiddelde watersportondernemer.

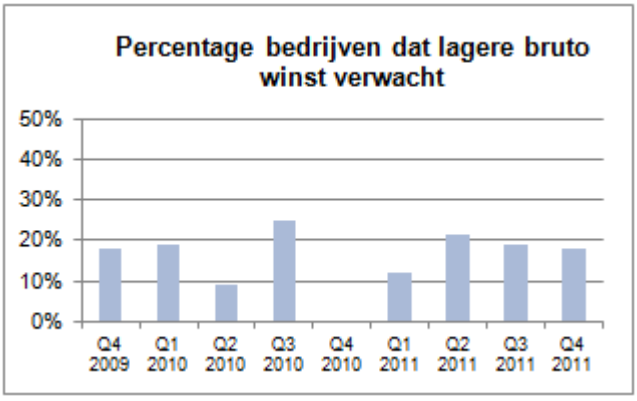

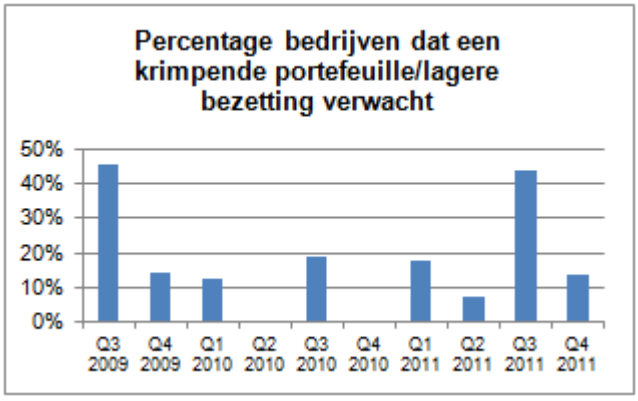

ANDERE BRANCHES

Omzet handel in auto-onderdelen neemt toe

Handelaren in auto-onderdelen boekten in 2011 een omzetstijging van 11 procent of meer. Deze subbranche maakt, in termen van omzet, ongeveer 10 procent uit van de totale auto- en motorbranche.

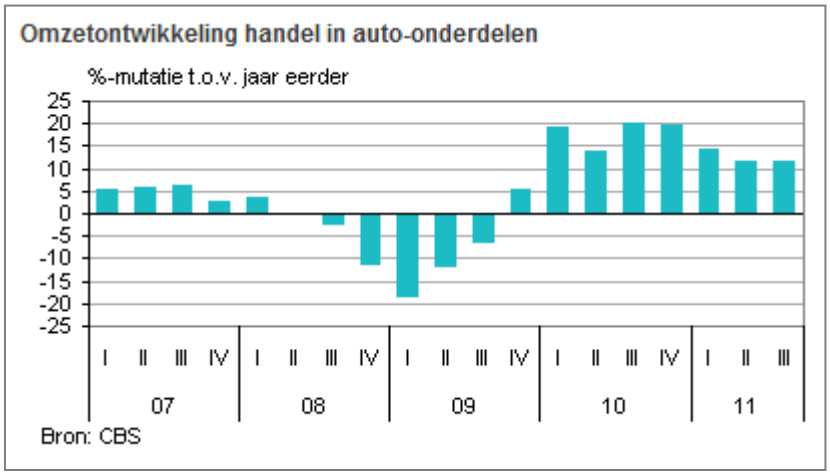

Herstel omzet groothandel zet door

De groothandel (alle sectoren) heeft zich in 2010 hersteld en de omzetgroei in 2011 weten voort te zetten. Dit geldt vooral voor de groothandels in landbouwproducten, olie en steenkool en chemische producten. Zij zagen hun omzet met dubbele cijfers stijgen als gevolg van de aantrekkende wereldhandel en prijsstijgingen. Groothandels die op de BRIC-landen georiënteerd zijn, profiteren van de sterk groeiende vraag vanuit deze landen. Hun collega's op de binnenlandse markt of met een focus op West-Europa, ontberen deze positieve impuls (bron: Ondernemerschap.nl) .

Onderwatersport Q4 2011

40% van de toeleveranciers hebben in Q4 2011 aangegeven hoofdzakelijk actief te zijn in de onderwatersport. 44% hiervan heeft een lage verwachting van de komende 6 maanden, tegenover 11% met een hoge verwachting. Bij 66% is de brutowinst gedaald en bij 77% een daling van de omzet.

Verhuurders pleziervaartuigen

Personeel
Op het eerste kwartaal na, gaven alle verhuurders aan hun personeelsbestand op orde te hebben.

Brutowinst
42,9% geeft aan eenzelfde kwartaal te draaien als in Q4 2010. Sterke dalingen in winst worden niet meer gerapporteerd.

Toch heeft deze bedrijfsgroep nog niet het niveau 2008 (=100) bereikt, eind 2011 zit men op 98,2 punten.

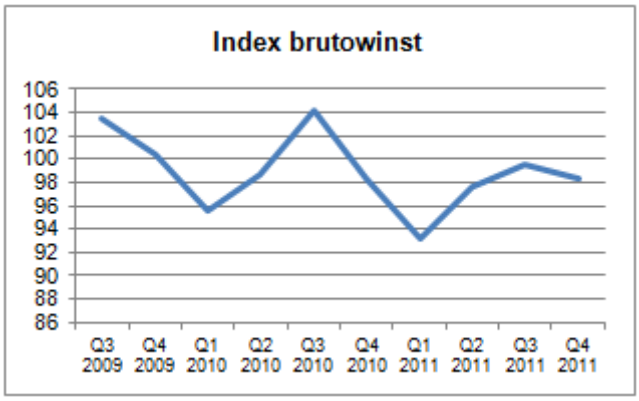

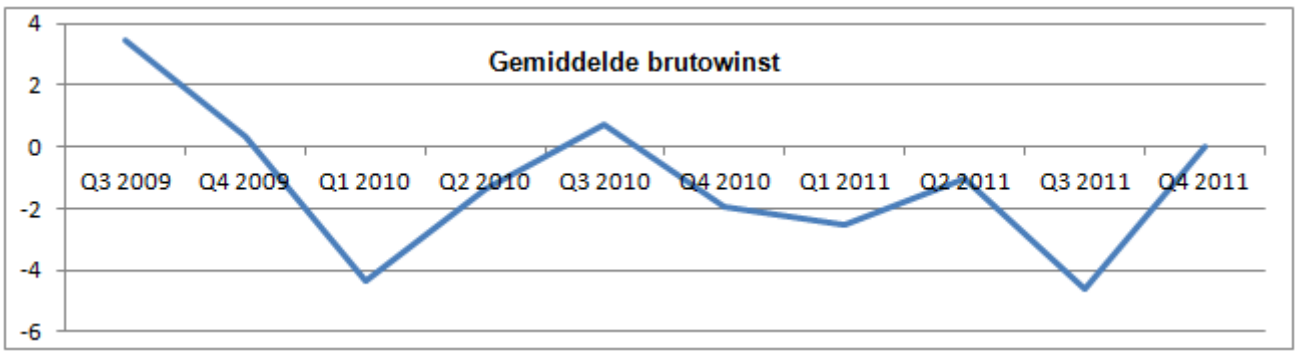

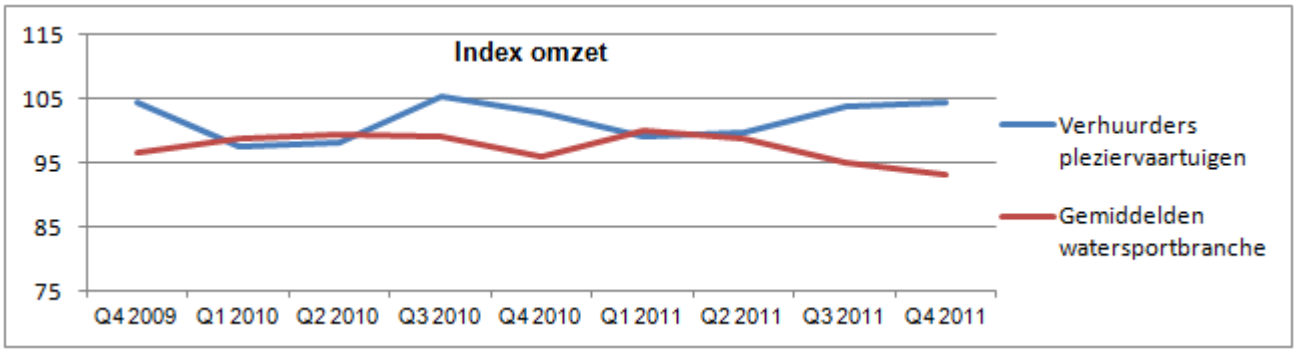

Omzet

De omzet bij de verhuurders ligt op 105. De index van de winst lag op 98,2, waaruit blijkt dat de marges zijn verslechterd. Over de bezettingsgraad worden nu cijfers verzameld, waarmee op termijn gegevens beschikbaar komen.

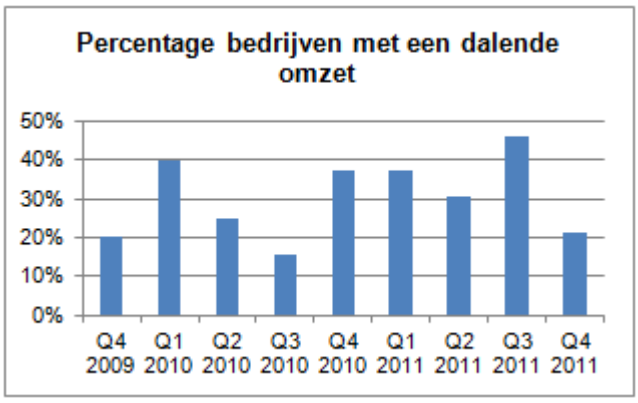

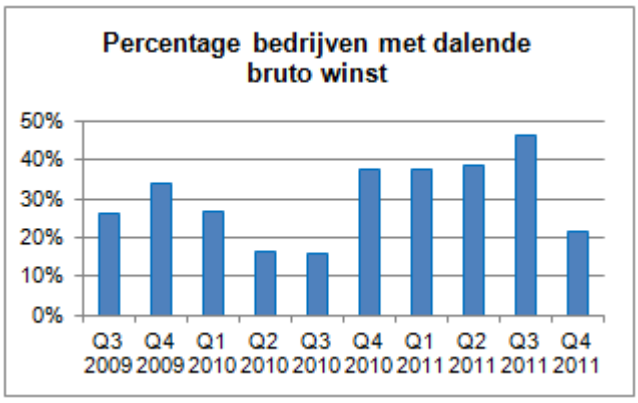

Verwachtingen

De helft verwacht een zelfde jaar voor 2012 als in 2011. 15% verwacht een verbetering.

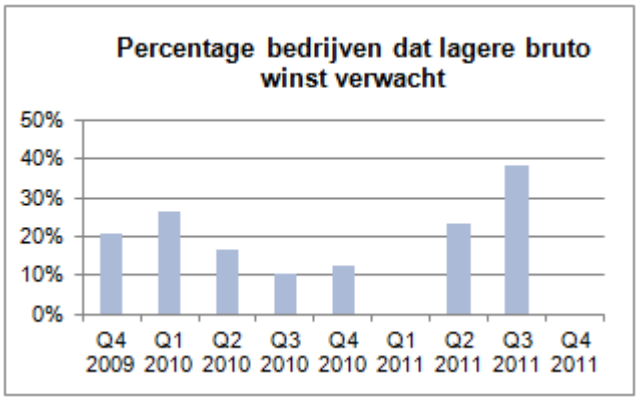

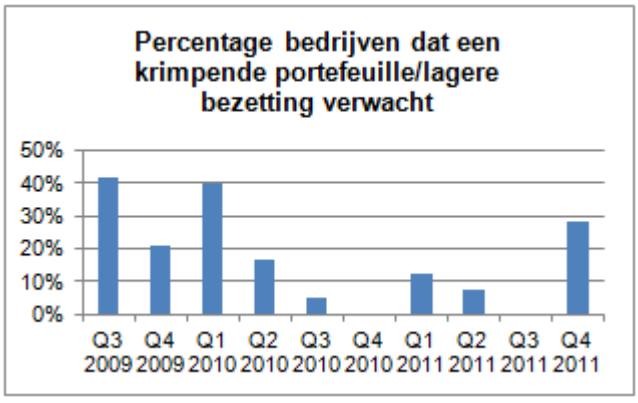

Zeil- en vaarscholen

Personeel
Voor het eerst sinds half 2010 werd er in Q4 2011 weer een tekort gemeld. Over het algemeen heeft de vaarschool het personeelsbestand op orde.

Brutowinst
81% ziet in Q4 2011 geen verschil met vorig jaar. 10% geeft een lichte daling aan.

Met 101,7 punten aan het einde van 2011 zit de vaarschool net onder het niveau van eind 2010.

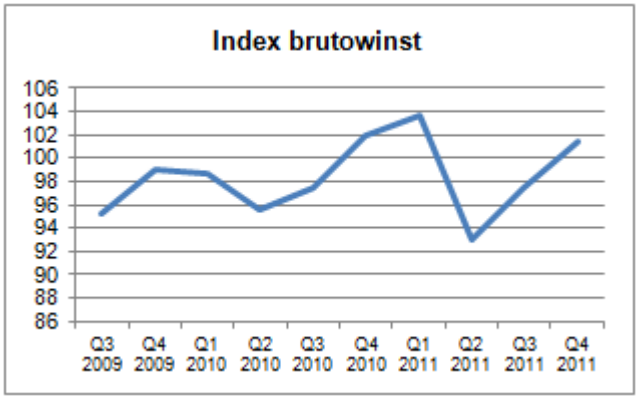

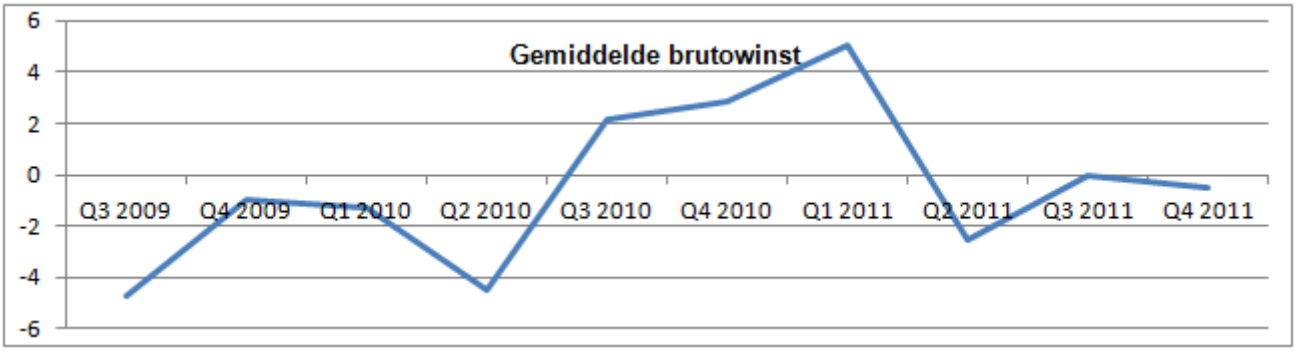

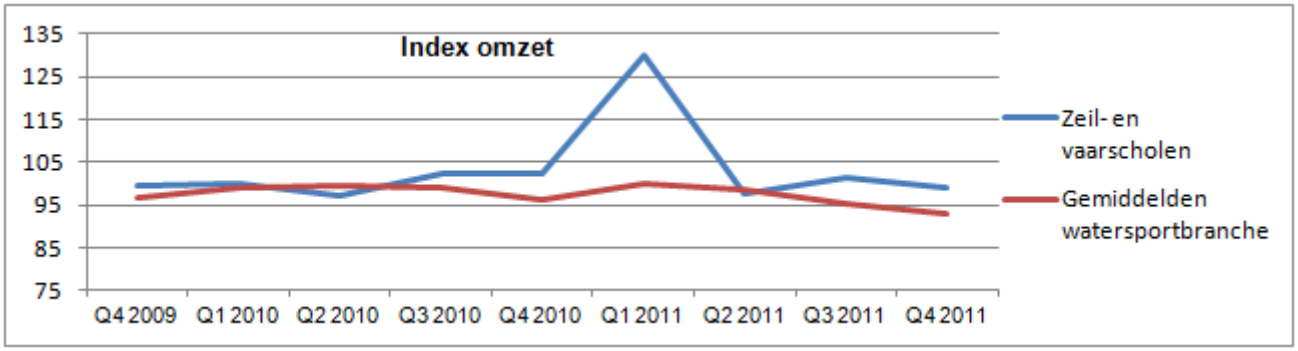

Omzet

Behoudend een korte piek in Q1 2011 volgt de vaarschool de trend in de gehele watersportsector. Ongebruikelijk in Q4 2011 was dat 9% een forse omzetdaling aangaf, waardoor de index zakte ten opzichte van Q3. In heel 2011 werden verder alleen geringe stijgingen en dalingen aangegeven.

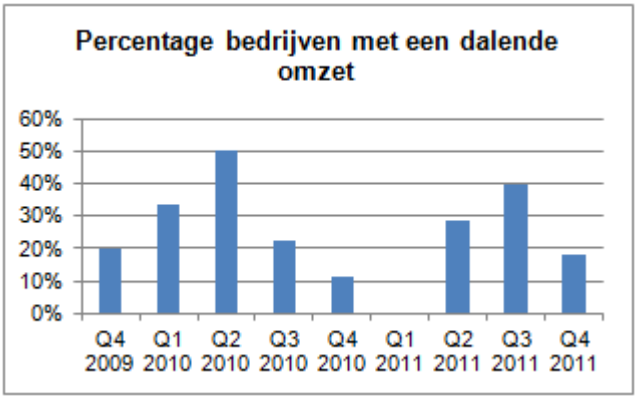

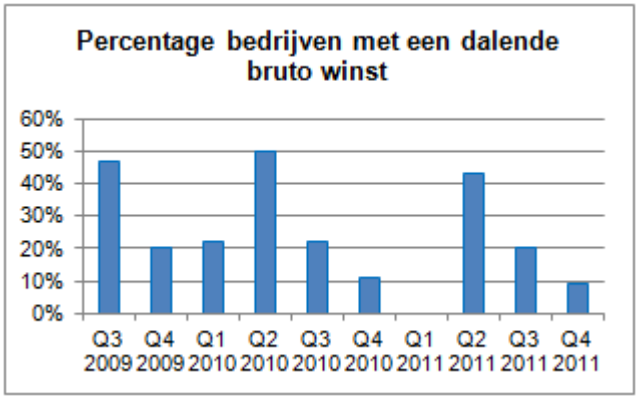

Verwachtingen
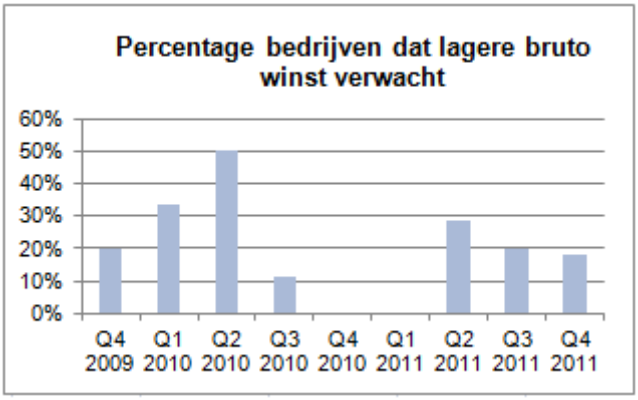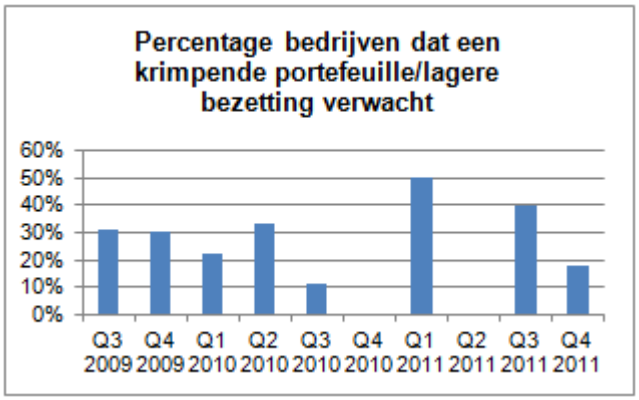
36,4% heeft negatieve verwachtingen voor 2012. De helft verwacht stabilisatie.